

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ ІНСТИТУТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор АДІ ДВНЗ «ДонНТУ»
М. М. Чальцев
31.01.2014 р.

Кафедра «Суспільні науки»

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
З ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТОЛОГІЯ»
(ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМІВ ПІДГОТОВКИ
6.070106 «АВТОМОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТ», 6.030601
«МЕНЕДЖМЕНТ», 6.030502 «ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА»,
6.070101 «ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ
(ЗА ВИДАМИ ТРАНСПОРТУ)»)**

20/49-2014-11

«РЕКОМЕНДОВАНО»
Навчально-методична комісія
факультету
«Економіка та управління»
Протокол № 8
від 16.05.2013 р.

«РЕКОМЕНДОВАНО»
Кафедра
«Суспільні науки»
Протокол № 15
від 04.05.2013 р.

УДК 33(071)

Методичні вказівки з дисципліни «Політологія» (для студентів напрямів підготовки 6.070106 «Автомобільний транспорт», 6.030601 «Менеджмент», 6.030502 «Економічна кібернетика», 6.070101 «Транспортні технології (за видами транспорту)») [Електронний ресурс] / укладач Н. М. Волвенко. – Електрон. дані. – Горлівка: ДВНЗ «ДонНТУ» АДІ, 2014. – 1 електрон. опт. диск (CD-R); 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 32 MB RAM; WINDOWS 98/2000/NT/XP; MS Word 2000. – Назва з титул. екрану.

У методичних вказівках наведено структуру лекційного матеріалу, плани семінарських занять, навчальну, наукову та науково-публіцистичну літературу до них, теми для доповідей і рефератів; тестові завдання, підсумкові контрольні питання з курсу (модульний контроль № 1 та модульний контроль № 2); тематику та плани контрольних робіт, перелік питань до заліків.

Укладач: Волвенко Н. М., канд. політех. наук., доц.

Відповідальний за випуск: Чубучна О. В., канд. екон. наук., доц.

Рецензент: Ковальова О. В., канд. іст. наук., доц.

© Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Автомобільно-дорожній інститут, 2014

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ЗМІСТОВНІ МОДУЛІ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ.....	7
Тема 1 Політологія як наука.....	7
Тема 2 Становлення науки про політику	7
Тема 3 Політична влада та її легітимність	8
Тема 4 Політична система суспільства	8
Тема 5 Держава як основний інститут політичної системи	8
Тема 6 Політичний режим.....	9
Тема 7 Політична еліта й політичне лідерство	9
Тема 8 Політичні ідеології.....	9
Тема 9 Групи інтересів і політичні партії.....	9
Тема 10 Суспільно-політичні організації, об'єднання та рухи	10
Тема 11 Політична культура	10
Тема 12 Політична свідомість.....	11
Тема 13 Політичний конфлікт.....	11
Тема 14 Нація та національний фактор в політиці	11
Тема 15 Зовнішня політика та міжнародні відносини	11
Тема 16 Політичний розвиток і модернізація.....	12
Тема 17 Політичне прогнозування та футурологія	12
2 ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ «ПОЛІТОЛОГІЯ».....	13
Тема 1 Предмет, методи та функції науки про політику	13
Тема 2 Класична політична думка.....	14
Тема 3 Розвиток політичної думки в Україні	15
Тема 4 Політична думка ХХ ст	16
Тема 5 Політична влада. Проблеми ефективності політики та легітимності влади в сучасній Україні	18
Тема 6 Політична система та держава.....	19
Тема 7 Демократична форма правління	22
Тема 8 Носії політичної влади: політичне лідерство та політичні еліти..	23
Тема 9 Нація й національний фактор у політиці	25
Тема 10 Політична свідомість.....	26
Тема 11 Політична культура	28
Тема 12 Політична ідеологія	30
Тема 13 Політичні партії та групи інтересів. Партійна система незалежної України.....	31
Тема 14 Демократії Заходу	33
Тема 15 Тоталітарні режими: сутність, типи та пострадянська трансформація	34
Тема 16 Політичний розвиток і модернізація.....	36
Тема 17 Світовий політичний процес.....	37
3 ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТОМ- ЗАОЧНИКОМ.....	40

ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ.....	42
Тема 1 Предмет політології	42
Тема 2 Політична думка в історії світової цивілізації.....	42
Тема 3 Розвиток української політичної думки.....	42
Тема 4 Методи й функції політології	42
Тема 5 Політика як соціальна реальність	42
Тема 6 Політика, економіка, моральність	42
Тема 7 Влада як соціальний феномен.....	43
Тема 8 Легітимність влади.....	43
Тема 9 Соціально-політичне управління (політичний менеджмент)	43
Тема 10 Політична свідомість	43
Тема 11 Політична ідеологія	43
Тема 12 Лібералізм як ідеологічна система	43
Тема 13 Консерватизм як ідеологічна система.....	44
Тема 14 Соціалістична ідеологія.....	44
Тема 15 Націоналізм як ідеологія	44
Тема 16 Політичне лідерство.....	44
Тема 17 Політичні еліти.....	44
Тема 18 Нація, національний чинник у політиці.....	44
Тема 19 Політична діяльність, відносини	45
Тема 20 Політична культура, соціалізація	45
Тема 21 Політична система	45
Тема 22 Політичний режим.....	45
Тема 23 Держава у політичній системі.....	45
Тема 24 Правова держава й громадянське суспільство.....	45
Тема 25 Політичні партії у політичній системі	46
Тема 26 Демократія як форма влади.....	46
Тема 27 Політика в системі міжнародних відносин.....	46
Тема 28 Міжнародні відносини й зовнішня політика	46
Тема 29 Геополітика як наука	46
Тема 30 Україна в геополітичному просторі	46
4 ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОГО КОНТРОЛЮ (I).....	47
МРК 1	47
МРК 2	49
ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОГО КОНТРОЛЮ (II).....	51
МРК 1	51
МРК 2	52
5 ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКІВ (для студентів усіх форм навчання)	54
6 СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56
ДОДАТОК А.....	57

ВСТУП

Методичні вказівки розроблені згідно з вимогами навчального плану: складаються з лекцій та семінарських занять, з переліку завдань для самостійного вивчення курсу «Політологія».

У всі часи, а в наші дні особливо, політика справляє важливий, часом доленосний вплив на життя окремих людей і цілих народів. Вона нерозривно пов'язана з найглибшими підставами людської цивілізації. Ще Аристотель зазначав, що політика корениться в природі людини як соціальної істоти, що здатна повноцінно жити лише в колективі, суспільстві й «приречена» взаємодіяти з іншими людьми.

Політичні знання та культура потрібні сьогодні будь-якій людині, незалежно від її професійної приналежності, оскільки, живучи в суспільстві, вона неминуче повинна взаємодіяти з іншими людьми й державою. Без володіння такими знаннями особистість ризикує стати розмінною монетою в політичній грі, перетворитися на об'єкт маніпулювання й поневолення з боку більш активних у політичному відношенні сил.

Масова політична грамотність громадян необхідна й всьому суспільству, бо оберігає його від деспотизму й тиранії, від антигуманних й економічно неефективних форм державної та громадської організації. Тому свідоме формування політичної культури як мистецтва спільного цивілізованого проживання людей у державі – турбота всього сучасного суспільства, важлива умова його благополуччя.

І якщо в державах з міцно вкоріненими в свідомості мас демократичними традиціями та ефективними інститутами контролю за урядом та іншою владою частина громадян може дозволити собі деяку аполітичність, то в країнах, що недавно пережили авторитарні або навіть тоталітарні, диктаторські режими, масове відсторонення від політики загрожує важкими соціальними наслідками. Демократичний лад не може утвердитись і бути ефективним без відповідної політичної культури населення.

Українська національна система освіти переживає перехідний період. З одного боку, вона зобов'язана реагувати на глобальний процес суспільних змін, на нові умови соціалізації молоді, якій належить жити й працювати в світі, значно відрізняється від того, в якому формувалися попередні покоління нашої країни. З іншого боку, вона повинна зберігати спадкоємність вітчизняної культури й традиції, остерігаючись політичної кон'юнктури. У цих умовах навчальна дисципліна «політологія» стає базовою, що покликана в нових умовах творення демократичної правової суверенної та незалежної України прищеплювати молоді демократичну політичну культуру, формувати нову картину світу, що адекватна сучасним реальностям.

Уведення курсу політології в номенклатуру дисциплін ВНЗ додало нову

якість суспільствознавчої підготовки фахівців.

Чим зумовлена необхідність вивчення цієї дисципліни у ВНЗ? Згадаймо, що в СРСР політологія поряд із кібернетикою, генетикою й рядом інших наук розглядалася як результат чужого комунізму буржуазного розуму. Комуністична ідеологія забороняла будь-яку наукову думку, що суперечить її основоположним принципам. А в цілому, мова йшла про рівень демократії, яку радянське суспільство «гарантувало» особистості.

Один із підрозділів ЮНЕСКО – у 1949 р. прийняло документ «Про створення Міжнародної асоціації політологів та принципи її діяльності». У цьому документі прямо підкреслювався зв'язок між рівнем розвитку політології як науки та навчальної дисципліни й ступенем демократичності й цивілізованості суспільства.

У системі освіти сучасної України курс політології є основним і обов'язковим. На нього покладаються дуже значні пізнавально-аналітичні, світоглядно-гуманістичні, творчо-конструктивні й інтерпретаційно-прогностичні функції, цілі та завдання:

- 1) формувати в студентів демократичну політичну культуру;
- 2) розкрити діалектику особистісних, класових, національних і загальнолюдських інтересів і цінностей;
- 3) виявити антидемократичну, антигуманну сутність тоталітарних, авторитарних політичних режимів і командно-адміністративної системи;
- 4) показати студентам гідності та переваги демократичних правових і соціальних форм державного устрою, переконати їх у необхідності й неминучості демократичних перетворень в Україні;
- 5) збагатити знання студентів світовим досвідом створення та функціонування правових демократичних держав;
- 6) відкрити студентам «секрети» і механізм здійснення політичної влади, присвятити їх в «таємниці» прийняття політичних рішень;
- 7) долучити їх до пошуку оптимальних шляхів зняття політичних протиріч, ефективних способів вирішення політичних і міжнародних конфліктів, надійних засобів збереження політичної стабільності;
- 8) допомогти студентам оволодіти мистецтвом аналізу сутності та характеру політичних процесів, їх рушійних сил і справжніх цілей;
- 9) дати студентам навички ведення політичних дискусій, розвивати вміння бути толерантним до різних точок зору в умовах політичного плюралізму, вести пошуки компромісів і готовності до них.

Оволодіння основами політології дає підставу випускникам ВНЗ активно включатися у виробниче й суспільно-політичне життя суспільства в будь-якій якості – від активного громадянина до лідера політичної партії.

1 ЗМІСТОВНІ МОДУЛІ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Модуль 1

Тема 1 Політологія як наука

Політичне як соціальний феномен і об'єкт дослідження. Різноманіття визначень політики в сучасній політології. Політика – вид діяльності та форма людської поведінки. Політика як відношення «друзів – ворогів». Політика як наука й мистецтво. Форма політики. Процес політики. Елементи та рівні політики. Функції політики. Область розповсюдження політики.

Політична наука й політологія. Предмет і об'єкт політології. Політологія як комплекс знань про політику. Політологія в системі наук про суспільство.

Основні напрямки досліджень політології: політичне середовище й політика, політичні системи й інститути, політичний режим, політична культура.

Теоретичний та емпіричний рівні політичного знання. Основні поняття й категорії. Роль концепції в політологічному дослідженні. Методи політології. Функції політології. Політична наука й політична практика.

Тема 2 Становлення науки про політику

Зародження політичної науки в Стародавній Греції. Політичні ідеї Платона й Аристотеля.

Політична думка Середньовіччя. Християнська доктрина держави. Політична думка епохи Відродження. Н. Макіавеллі про владу й політику.

Політичні вчення періоду становлення буржуазних відносин. Т. Гоббс про походження й завдання держави. Д. Ж. Локк і зародження політичної ідеології лібералізму. Ідея суспільного договору й народного суверенітету. Ж. Ж. Руссо, Ш. Монтеск'є про поділ влади.

Філософсько-правові концепції представників німецької класичної філософії. Концепція «громадянського суспільства» Г. Ф. В. Гегеля.

Діалектико-матеріалістичні погляди на політику К. Маркса і Ф. Енгельса. Соціально-політичне вчення Г. В. Плеханова і В. І. Леніна.

Сучасні західні концепції політики. Інституційний підхід до політики. М. Вебер про владу, управління, політику. Елітаристські концепції політики (Г. Моска, В. Парето, Р. Міхельс, Ч. Р. Міллс).

Біхевіористський підхід до політики. Системний аналіз і його вплив на політологію.

Політична думка в Україні. Питання держави й права в період Київської Русі. Політичний досвід Запорізької Січі. Політичні ідеї Кирило-Мефодіївського товариства. Політичні цінності Конституції Української народної республіки. Національно-політичне відродження України.

Тема 3 Політична влада та її легітимність

Поняття влади, різноманіття визначень влади. Суб'єкт влади. Об'єкт влади. Природа підпорядкування. Влада й авторитет. Влада й вплив. Влада й держава. Поняття ресурсів влади. Типи ресурсів. Процес владарювання. Два «обличчя» влади. Види влади.

Політична влада та її генезис. Особливості політичної влади. Співвідношення влади в суспільстві. Політична й державна влада. Атрибутивні ознаки й типи державної влади. Суб'єкти політичної влади. Явна та тіньова влада. Лобізм. Поділ і розподіл влади. Поняття легітимності політичної влади. Типи й рівні легітимності. Співвідношення легітимності та ефективності влади.

Тема 4 Політична система суспільства

Поняття політичної системи суспільства. Політична система як інструмент дослідження. Політична система як механізм влади. Підходи до дослідження політичної системи. Політична система й політична організація суспільства. Структура політичної системи.

Основні компоненти політичної системи. Інституціональна підсистема політичної системи. Види політичних інститутів.

Нормативна підсистема. Традиції, звичаї, норми правові та політичні та їх роль у підтримці цілісності й стабільності політичної системи.

Політична система й політична культура. Функції політичної системи. Вхідні та вихідні функції. Політична система й середовище.

Типи політичних систем. Критерії типологізації. Особливості перебудови й функціонування політичної системи в Україні.

Тема 5 Держава як основний інститут політичної системи

Поняття держави як центрального інституту політичної системи. Широке й вузьке значення терміну «державна». Загальні ознаки держави. Причини виникнення держави. Типи держави, форми правління й державного устрою.

Структура сучасної державної організації. Поділ і взаємозв'язок законодавчої, виконавчої та судової підсистем. Представницькі органи державної влади. Виборча система та її типи. Співвідношення центральних і місцевих органів влади.

Адміністративний апарат держави. Бюрократія, її статус та основні функції. Роль політичних еліт у державній організації. Армія й органи державної безпеки як специфічні політичні інститути.

Правова соціальна держава. Громадянське суспільство. Основні ознаки правової держави. Соціальна держава. Співвідношення соціального й правового принципів. Тенденції розвитку сучасної держави.

Тема 6 Політичний режим

Політичний режим як характеристика методів і засобів здійснення політичної влади. Основні параметри політичного режиму. Типи політичних режимів, підходи до класифікації та критерії. Ліберально-демократичний, демократичний, авторитарний і тоталітарний політичні режими, їх основні риси й характеристики.

Політичний режим і політична культура суспільства. Типологія політичних режимів Г. Алмонда.

Політичний режим перехідного суспільства. Вплив політичного режиму на функціонування політичної системи.

Тема 7 Політична еліта й політичне лідерство

Людина як суб'єкт політичної діяльності. Діалектика соціального й індивідуального в політиці. Суспільство й потенціал особистості. Громадянин і держава. Права й обов'язки громадян: теорія і реальність. Проблеми гарантії прав громадянина з боку держави. Загальна Декларація прав людини. Відповідальність особистості.

Теоретичне обґрунтування елітаризму (Платон, Ф. Ніцше). Теорія «кругообігу еліти» В. Парето. Організаційна теорія еліти Г. Моска. «Залізний закон олігархії» Р. Міхельса. Сучасні теорії еліт (Д. Бернхейм, М. Джилас, Ч. Р. Міллс). Теорія еліти й концепція відкритого суспільства.

Лідерство як феномен політичного життя. Функціональне призначення лідера. Політичне лідерство як політична поведінка. Типи політичного лідера. Механізм політичного лідерства. Місце й роль лідера в політичному житті.

Тема 8 Політичні ідеології

Поняття, сутність і функції політичної ідеології. Основні ідеологічні течії. Лібералізм як основа західного суспільства. Неолібералізм. Фундаментальні ідеї консерватизму. Неоконсерватизм. Утопічний соціалізм. Марксизм як ідейна основа комунізму. Італійський фашизм і німецький націонал-соціалізм. Основні принципи соціал-демократії. Ліберальна демократія.

Роль ідеології в сучасному українському суспільстві. Плюралізм в ідеологічній сфері. Проблеми формування національно-інтегративної ідеології в Україні.

Модуль 2

Тема 9 Групи інтересів і політичні партії

Поняття груп інтересів. Функції груп інтересів. Типологія груп інтересів.

Походження й сутність партій. Визначення поняття «партія». Функції політичних партій. Критерії класифікації й типологія політичних партій.

Організаційний устрій сучасних політичних партій. Соціальна база, склад і електоральний корпус партій. Партійна ієрархія й небезпека олігархізації партійного керівництва. Новітні тенденції в еволюції партій.

Виборча кампанія. Основні типи виборчих систем. Партійна система, визначення поняття, сутність і різновид партійних систем. Основні тенденції в розвитку партійних систем. Проблеми становлення багатопартійності в Україні.

Тема 10 Суспільно-політичні організації, об'єднання та рухи

Суспільно-політичні організації та об'єднання. Поняття «громадські організації» та «рухи». Види й форми громадських об'єднань.

«Традиційні» громадські організації: профспілки, молодіжні й жіночі, спортивні організації й т. д. «Нові» соціальні рухи на Заході: цивільних ініціатив, екологічні, антивоєнні, альтернативного способу життя, молодіжні та ін. Особливості їх структури та внутрішньої організації.

«Неформальні об'єднання» в Україні: їх витоки, соціальна база, політико-правовий статус, ідейна орієнтація. Суспільні та народні фронти, інтерфронти. Суспільно-політичні й національно-культурні товариства, клуби, асоціації, спілки тощо.

Міжнародні організації та об'єднання та їх роль у житті суспільства. Типи міжнародних об'єднань: політичні, економічні, державні, неурядові та ін.: ООН, ЄС, «Загальний ринок», АСЕАН, НАТО, ЮНЕСКО, Рух неприєднання та ін.

Тема 11 Політична культура

Поняття політичної культури суспільства. Призначення й сутність політичної культури суспільства. Основні характеристики політичної культури. Політична культура в контексті людської культури. Основні функції політичної культури.

Структура політичної культури. Політична культура як спосіб і якість політичної діяльності. Матеріальні й духовні компоненти політичної культури.

Типи політичної культури. Класифікація політичних культур Г. Алмонд і С. Верба про поділ політичних культур на патріархальні, підданські й активістські. Марксистський підхід до типології політичних культур. Особливості політичних культур західного й східного типів. Особливості української політичної культури. Роль традицій у формуванні політичної культури.

Роль політичної культури у відтворенні політичної системи. Політична соціалізація, її функції, сутність та етапи становлення. Основні типи політичної соціалізації.

Тема 12 Політична свідомість

Політична свідомість як відображення політичного життя. Загальна структура політичної свідомості. Рівні політичної свідомості. Політична свідомість суспільства, соціальних груп, особистості. Політична психологія. Взаємозв'язок політичної свідомості з мораллю й правосвідомістю.

Негативні наслідки культу особи, командно-адміністративної системи в процесі формування політичної свідомості. Політична свідомість і політична культура. Політична діяльність.

Маніпулювання свідомістю. Політична реклама. Психологія маси. PR-технології. Політичний маркетинг. Політичний менеджмент. Соціально-політичне управління колективами. Аналіз результатів соціологічних досліджень. Політичні клуби.

Тема 13 Політичний конфлікт

Сутність і значення конфліктів у політиці. Л. Козер, Р. Дарендорф, Г. Спенсер, Г. Зіммель про конфлікт. Місце й роль конфліктів у політичних відносинах. Джерела політичних конфліктів.

Типи й види політичних конфліктів. Критерії класифікації політичних конфліктів. Міжнародні конфлікти та способи їх розв'язання. Динаміка й функції політичного конфлікту.

Криза та її форми. Система діяльності в конфліктних ситуаціях. Управління конфліктом. Основні способи врегулювання конфліктів – переговори, компроміс, консенсус.

Тема 14 Нація та національний фактор в політиці

Етнонаціональна структура суспільства: нація, національна та етнонаціональна група, етнос. Сучасні теорії нації.

Нація та держава. Сутність і форма національно-державних утворень та об'єднань: унітарна держава, федерація й конфедерація, співдружність, співтовариство. Культурно-національна автономія. Проблема громадянства.

Національний фактор у політиці. Національні інтереси. Діалектика національних, класових і загальнолюдських інтересів і цінностей. Національна самосвідомість: причини зростання, зміст і характер. Націоналізм, патріотизм, інтернаціоналізм, расизм, шовінізм.

Етнонаціональні конфлікти: причини виникнення та шляхи розв'язання. Національне питання. Його походження, сутність і роль в політиці. Основні принципи, шляхи й перспективи вирішення національного питання.

Тема 15 Зовнішня політика та міжнародні відносини

Національно-державні інтереси як стрижень міжнародної політики. Зовнішня політика держави. Засоби зовнішньої політики. Міждержавні відносини. Деїдеологізація міжнародних відносин. Фактори зовнішньої

політики держави. Зовнішня політика України на сучасному етапі.

Суб'єкти міжнародних відносин. Міжнародні організації. Громадські та політичні рухи в світовому політичному житті. ООН в світовому політичному процесі.

Рівноправність держав. Право народів на самовизначення й вибір шляху соціального розвитку. Основні тенденції розвитку зовнішньої політики й міжнародних відносин сучасності. Демократизація та гуманізація міжнародних відносин.

Тема 16 Політичний розвиток і модернізація

Політичний процес та його етапи. Політичний розвиток і модернізація.

Сутність та етапи політичної модернізації. Політика модернізації. Шляхи модернізації суспільства та політичної системи. Сучасне значення теорії модернізації. «Третя хвиля демократизації» С. Хантінгтона.

Поняття політичної глобалізації, її сутність, передумови та особливості. Політична глобалістика: поняття, предмет і категорії.

Суперечливість і єдність сучасного світу. Зростання глобальної взаємозалежності та її вплив на міжнародні відносини. Глобальний, регіональний та субрегіональний рівні міжнародних відносин. Глобальні проблеми сучасності. Україна в новому геополітичному просторі.

Тема 17 Політичне прогнозування та футурологія

Визначення поняття «політичний прогноз», його сутнісні характеристики. Місце й роль політичного прогнозування в розробках прогнозів соціальних процесів. Об'єкти, предмети й строки прогнозування політичних явищ і процесів. Методи політичного прогнозування. Прогнозна експертиза в політиці. Прогнози в політиці як один із засобів наукового обґрунтування політичних рішень.

Деїдеологізація й політичне прогнозування міжнародних відносин. Політичні утопії та антиутопія ХХ ст. Дж. Оруелл, О. Хакслі, Є. Замятін. Політичні міфи марксистсько-ленінської концепції суспільного розвитку й реальність ХХ ст. Роль соціальних міфів в історії ХХ ст. Поняття й основні категорії геополітики. Світовий геополітичний простір.

Політологія та футурологія. Західні політологи та футурологи про майбутнє людства. Сучасні доктрини світового розвитку: Д. Белл, Г. Кан, З. Бжезинський, Д. Нейсбіт, Е. Тоффлер та ін.

2 ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ «ПОЛІТОЛОГІЯ»

Тема 1 Предмет, методи та функції науки про політику

1. Політика як суспільне явище.
2. Структура політики.
3. Види та функції політики.
4. Предмет політології.
5. Методи та мова політичної науки.
6. Структура та функції політології.

Теми для доповідей і рефератів

1. Наукові та побутові (масові) уявлення про політику.
2. Політологія в системі суспільних наук.
3. Розвиток політології в Україні.

Тестові завдання

1. Що таке політика? Виберіть відповідь, яка найбільш точно відбиває сутність даного поняття:

- 1) політика – це сфера відносин із приводу організації та управління соціальними процесами;
- 2) політика – це сукупність відносин індивідів і соціальних груп, що пов'язані із функціонуванням влади.

2. Що є предметом політичної науки?

1. Суспільство в цілому.
2. Політична сфера суспільства.
3. Класи й соціальні групи.
4. Політична влада.
5. Політична система.
6. Держава.

Література

1. Бодуен Ж. Вступ до політології / Ж. Бодуен. – К.: Основи, 1995. – 174 с.
2. Вебер М. Политика как призвание и профессия / М. Вебер // Избранные произведения. – М., 1990. – С. 644–707.
3. Иноуги Т. Политическая теория / Т. Иноуги // Полис. – 2012. – № 3. С. 123–140.
4. Пугачев В. Введение в политологию / В. Пугачев, А. Соловьев. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 479 с.
5. Піча В. М. Політологія: конспект лекцій: навч. посіб. для ВУЗ / В. М. Піча, Н. М. Хома. – Л.: Новий світ. – 2000, 2010. – 172 с.
6. Политология. Курс лекций: учебное пособие для вузов. – М.: Экзамен, 2009. – 400 с.
7. Политология: учебное пособие / под ред. С. А. Мотвеева. – 7-е изд. – Одиссей, 2008. – 304 с.

8. Политология: энциклопедический словарь / общ. ред. и сост. Ю. И. Аверьянов. – М.: Publishers, 1993. – 431 с.
9. Політологія: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / М. І. Панов. – 2-ге вид. – К.: Концерн «Видавничий Дім» Ін Юре, 2005. – 520 с.
10. Політологія: енциклопедич. словник. – К.: Вища школа, 1996. – 179 с.
11. Попер К. Открытое общество и его враги / К. Попер. – М., Международный фонд «Культурная инициатива», 1992. – 485 с.
12. Пушкарева Г. В. Политическое пространство: проблемы теоретической концептуализации / Г. В. Пушкарева // Полис. – 2012. – № 2. – С. 166–176.
13. Рудич Ф. М. Політологія / Ф. М. Рудич. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
14. Сунгуров А. Ю. Права человека как предмет политической науки и как междисциплинарная концепция / А. Ю. Сунгуров // Полис. – 2010. – № 6. – С. 90–102.
15. Сирота Н. М. Политология. Курс лекций / Н. М. Сирота. – СПб.: Питер, 2006. – 272 с.
16. Хайек Ф. Пагубная самонадеянность / Ф. Хайек. – М.: Новости, 1992. – 304 с.
17. Хеффе Отфрид. Политика, право, справедливость / Отфрид Хеффе. – М., 1994. – С. 3–38, 168–170, 306–307.

Тема 2 Класична політична думка

1. Політична думка Стародавнього світу (Індія, Китай, Єгипет, Вавилон, Асирія).
2. Політичні ідеї Стародавньої Греції.
3. Політичні вчення Стародавнього Риму.
4. Політична думка Середніх віків.
5. Політична думка епохи Відродження.
6. Політичні концепції Нового часу.

Теми для доповідей і рефератів

1. Відмінності між грецькою демократією та сучасними уявленнями про демократичне суспільство.
2. Політичне вчення Н. Макіавеллі.

Завдання

Чому в античному світі демократія вважалась «найгіршою формою» держави? Як розуміли демократію у Стародавньому світі, у Новий час та сьогодні? Покажіть динаміку поглядів.

Література

1. Антология мировой политической мысли: в 5 т. / под ред. Г. Ю. Семигина. – М.: Мысль, 1997. – Т. 1 Зарубежная политическая мысль: истоки и эволюция, 1997. – 832 с.
2. Аристотель. Политика // Сочинения: в 4 т. / Аристотель. – М., 1984. – С. 455–471, 488–497, 501–513.

3. Гегель Г. В. Ф. Философия права / Г. В. Ф. Гегель. – М.: Мысль, 1990. – 524 с.
4. Гоббс Т. Левиафан : соч.: в 2 т. / Т. Гоббс. – М., 1991. – Т. 2. – Гл. 17–19, 21, 29–30. – С. 129–150, 163–173, 250–275.
5. Локк Дж. Два трактата о правлении: соч.: в 3 т. / Дж. Локк. – М., 1988. – С. 310–319, 334–356, 378–405.
6. Макиавелли Н. Государь / Н. Макиавелли. – М.: Планета, 1990. – 80 с.
7. Монтескье Ш. Л. О духе законов: избранные сочинения. Кн. 2 – 3, 11 / Ш. Л. Монтескье. – М., 1995. – С. 169–186, 188–300.
8. Платон. Государство: собр. соч.: в 4 т. / Платон. – М., 1994. – С. 188–220, 232–244, 328–359.
9. Арон Р. Этапы развития социологической мысли. Ч. I / Р. Арон. – М.: Издательская группа «Прогресс-Универс», 1993.
10. История политических и правовых учений: Средние века и Возрождение / отв. ред. В. С. Нерсесянц. – М., 1986. – 54 с.
11. Политология. Курс лекций: учебное пособие для ВУЗ. – М.: Экзамен, 2009. – 400 с.
12. Рудич Ф. М. Політологія / Ф. М. Рудич. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
13. Руссо Ж. Ж. Об общественном договоре. Трактаты / Ж. Ж. Руссо. – М., 1969. – С. 151–152, 160–165, 167–174, 191–208, 217–232.
14. Себайн Дж. Історія політичної думки / Дж. Себайн, Т. Торсон. – К.: Основи, 1997. – 172 с.
15. Сирота Н. М. Политология. Курс лекций / Н. М. Сирота. – СПб.: Питер, 2006. – 272 с.
16. Ханна П. Подходим к новому Средневековью / П. Ханна // Полис. – 2010. – № 1. – С. 147–149.

Тема 3 Розвиток політичної думки в Україні

1. Загальна характеристика політичних ідей в Україні.
2. Політичні погляди в Київській Русі.
3. Політичний досвід Запорізької Січі.
4. Три напрямки української зарубіжної політології (I-а чверть XX ст.)
5. Історія конституційного процесу в Україні.

Теми для доповідей і рефератів

1. Специфіка державності, політичних і правових традицій, політичної думки в Україні.
2. Українська політична думка новітнього періоду (кінець XX – початок XXI ст.).

Завдання

Які досягнення західної політичної думки та практики можуть бути використані в Україні для створення демократичної правової держави? Що із західного досвіду, на ваш погляд, не може бути використано в Україні у XXI столітті?

Література

1. Возний В. Шляхи до злагоди С. Дністрянського / В. Возний // Віче. – 1999. – № 5. – С.142–146.
2. Доморослий В. Біля витоків українського парламентаризму / В. Доморослий // Віче. – 1999. – № 4. – С.134–137.
3. Конституція України. – І-й розділ – К., 1996.
4. Косаївський Л. Магдебурське право в Києві. Історія і сучасність / Л. Косаївський, Р. Делімарський // Віче. – 1999. – № 5. – С.133 – 141.
5. Круглашов А. М. Драгоманов: у пошуках геополітичної ідентичності України / А. М. Круглашов // Віче. – 1999. – № 8. – С.113–120.
6. Лук'яненко Є. З джерел українського народного державотворення / Є. Лук'яненко // Віче. – 1999. – № 6. – С.113–120.
7. Політологія. – Львів: Світ, 1994. – 592 с.
8. Панов М. І. Політологія: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / М. І. Панов. – 2-ге вид. – К.: Концерн «Видавничий Дім» Ін Юре, 2005. – 520 с.
9. Політологія. Хрестоматія / за ред. О. І. Семківа. – Львів, 1996. – 800 с.
10. Потульницький В. А. Теорія української політології: курс лекцій / В. А. Потульницький. – К.: Либідь, 1993. – 191 с.
11. Рудич Ф. М. Політологія: підручник / Ф. М. Рудич. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
12. Слюсаренко А. Г. Історія української Конституції / А. Г. Слюсаренко, М. В. Томенко. – К.: Знання, 1993. – 120 с.
13. Солдатенко В. Революції в історичній долі України / В. Солдатенко // Віче. – 1999. – № 4. – С. 117–130.
14. Смолій В. А. Українська державна ідея / В. А. Смолій, В. С. Степанков. – К.: Альтернативи, 1997. – 367 с.

Тема 4 Політична думка ХХ ст

1. Від традиційної до « нової » політичної науки: генеза сучасної політології.
2. Основні ідеї та напрямки американської політичної соціології.
3. Французька політична наука.
4. Німецька політична думка.
5. Наукові школи сучасної західної політології.

Теми для доповідей і рефератів

1. Європейська політична думка другої половини – кінця ХХ ст.: теоретичні проблеми й перспективи розвитку в ХХІ столітті.
2. Полеміка елітистів та плюралістів у сучасній політичній думці.

Тестові завдання

В який історичний період політична наука оформилася як самостійна наукова дисципліна?

1. VI–V ст. до н. е.
2. XVII–XVIII ст.
3. Кінець XIX – початок XX ст.
4. Середина XX ст.

Література

1. Алмонд Г. Политическая наука: история дисциплины / Г. Алмонд // Полис. – 1997. – № 6.
2. Арон Р. Этапы развития социологической мысли. – Ч. II. Поколение на стыке веков / Р. Арон. – М., 1993.
3. Бурдьё П. Социология политики / П. Бурдьё. – М.: Socio-Logos, 1993. – 336 с.
4. Бодуен Ж. Вступ до політології / Ж. Бодуен. – К.: Основи, 1995. – 174 с.
5. Вебер М. Избранные произведения / М. Вебер. – М.: Прогресс, 1990. – 800 с.
6. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичний аналіз. Політика / М. Вебер. – К.: Основи, 1998. – 534 с.
7. Гуггенбергер Б. Теория демократии / Б. Гуггенбергер // Полис. – 1991. – № 4.
8. Даль Р. Полиархия, плюрализм и пространство / Р. Даль // Вопросы философии. – 1994. – № 3.
9. Истон Д. Политическая наука в Соединенных Штатах: прошлое и настоящее / Д. Истон // Современная сравнительная политология. Хрестоматия. – М., 1997. – С. 9–30.
10. Михельс Р. Принципиальное в проблеме демократии / Р. Михельс // Социологический журнал. – 1994. – № 3.
11. Моска Г. Правящий класс / Г. Моска // Социологические исследования. – 1994. – № 10, 12.
12. Патрушев А. И. Расколдованный мир Макса Вебера / А. И. Патрушев. – М.: Изд-во МГУ, 1992. – 206 с.
13. Политология. Курс лекций: учебное пособие для ВУЗ. – М.: Экзамен, 2009. – 400 с.
14. Рудич Ф. М. Політологія: підручник / Ф. М. Рудич. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
15. Сартори Дж. Вертикальная демократия / Дж. Сартори // Полис. – 1993. – № 2.
16. Сирота Н. М. Политология. Курс лекций / Н. М. Сирота. – СПб.: Питер, 2006. – 272 с.
17. Тарусина И. Г. Элитисты и плюралисты в современной политической теории / И. Г. Тарусина // Полис. – 1997. – № 4.
18. Фовр П. Политическая наука во Франции / П. Фовр // Полис. – 1996. – № 6.
19. Шапиро И. Демократия и гражданское общество / И. Шапиро // Полис. – 1992. – № 4.

20. Шмитт К. Понятие политического / К. Шмитт // Вопросы социологии. – 992. – Т. I. – № 1.
21. Хабермас Ю. Демократия. Разум. Нравственность / Ю. Хабермас. – М., 1995. – С. 33–37.

Тема 5 Політична влада. Проблеми ефективності політики та легітимності влади в сучасній Україні

1. Поняття політичної влади, її сутність та функції.
2. Сутність влади: концепції політичної влади, ресурси та структура влади.
3. Суб'єкти політичної влади. Явна та тіньова влада.
4. Реалізація влади та проблеми її легітимності в реформованій Україні.
5. Взаємозв'язок легітимності та ефективності влади.

Теми для доповідей і рефератів

1. Ресурси влади в сучасному суспільстві. Теорія «зсуву влади» Е. Тоффлера.
2. Політичні портрети сучасних політичних лідерів.
3. Поняття й ознаки бюрократії. Концепція бюрократії М. Вебера.

Тестові завдання

1. Що таке «політична влада»?
 - 1) Влада – це сила, могутність.
 - 2) Влада – це можливість і здатність одного учасника відносин впливати на поведінку інших.
 - 3) Влада – це система визначених правил взаємин між окремими індивідами та соціальними інститутами.
2. Виділіть основні види ресурсів влади.
 - 1) економічні ресурси;
 - 2) силові ресурси;
 - 3) інформаційні ресурси;
 - 4) демографічні ресурси;
 - 5) суверенні ресурси;
 - 6) нормативні ресурси;
 - 7) легальні ресурси;
 - 8) легітимні ресурси.
3. Що означає термін «легітимність політичної влади»?
 - 1) юридична законність влади;
 - 2) схвалення влади населенням, переконаність у необхідності підкорення.
 - 3) верховенство та повнота влади держави на всій її території, а також незалежність і рівноправність у міжнародних відносинах;
 - 4) здатність впливати на поведінку окремих людей, соціальних груп, організацій або суспільства в цілому з метою досягнення певних цілей.

Література

1. Беляев А. А. Политика и ее роль в развитии общества / А. А. Беляев // Социально-политические науки. – 1991. – № 9.
2. Вебер М. Политика как призвание и профессия / М. Вебер // Избранные произведения. – М., 1990. – С. 644–707.
3. Даль Р. Природа политического процесса / Р. Даль // Социально-политические науки. – 1990. – № 10.
4. Ильин М. В. Власть / М. В. Ильин, А. Ю. Мельвиль // Политические исследования. – 1997. – № 6.
5. Конфисахор А. Психология власти / А. Конфисахор. – СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского университета, 2001. – 100 с.
6. Краснов Б. И. Теория власти и властных отношений / Б. И. Краснов // Социально-политический журнал. – 1994. – № 3–6.
7. Кубышкина Е. В. Американский политический дискурс при Дж. Буше мл.: эволюция метафор / Е. В. Кубышкина // Полис. – 2012. – № 1. – С. 100–112.
8. Ларин А. Ю. Вторая Киргизская: как власть создает революционную ситуацию / А. Ю. Ларин // Полис. – 2010. – № 6. – С. 162–176.
9. Ледяев В. Г. Власть: концептуальный анализ / В. Г. Ледяев // Политические исследования. – 2000. – № 1.
10. Политология. Курс лекций: учебное пособие для вузов. – М.: Изд-во «Экзамен», 2009. – 400 с.
11. Політичні структури і процеси в сучасній Україні. Порівняльний аналіз / відповід. ред. Ф. Рудич. – К., 1995.
12. Політологія: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / М. І. Панов. – 2-ге вид. – К.: Концерн «Видавничий Дім» Ін Юре, 2005. – 520 с.
13. Пугачев В. Введение в политологию / В. Пугачев, А. Соловьев. – М.: АСПЕКТ ПРЕСС, 2000. – 201с.
14. Рудич Ф. М. Політологія: підручник / Ф. М. Рудич. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
15. Рябов А. В. Легальность и легитимность власти / А. В. Рябов // Полис. – 1994. – № 2.
16. Тарусина И. Г. Элитисты и плюралисты в современной политической теории / И. Г. Тарусина // Полис. – 1997. – № 4.
17. Тоффлер Э. Проблемы власти на пороге XXI века / Э. Тоффлер // Свободная мысль. – 1992. – № 2.
18. Сирота Н. М. Политология. Курс лекций / Н. М. Сирота. – СПб.: Питер, 2006. – 272 с.

Тема 6 Політична система та держава

1. Політична система суспільства: поняття, зміст, цілі.

2. Порівняльний аналіз основних типів політичної системи. Критерії типології.

3. Політична система перехідного суспільства.

4. Походження, сутність, історичні форми та функції держави.

5. Правова держава як продукт цивілізації, її основні риси. Громадянське суспільство.

6. Соціальна політика держави. Соціальна держава, її принципи та функції.

Теми для доповідей і рефератів

1. Типологія політичних систем у західній політології.

2. Історичні особливості становлення демократичної політичної системи в сучасній Україні.

3. Місцеве самоврядування: поняття, задачі та принципи організації.

4. Проблеми соціальної політики в Україні.

Тестові завдання

1. Кого із зазначених вчених можна віднести до авторів теорії політичної системи:

1) М. Вебер;

2) Д. Істон;

3) Г. Алмонд;

4) К. Дойч;

5) Т. Парсонс.

2. Які з перерахованих елементів складають політичну систему суспільства:

1) держава;

2) громадянське суспільство;

3) політичні партії;

4) політична культура;

5) церква.

3. Виберіть із даних визначень держави найбільш точне:

1. Держава – це сукупність організацій і установ, що реалізують функції управління на певній території за допомогою встановлених юридичних норм і правил.

2. Держава – це система органів та інститутів, що здійснюють владні повноваження на основі верховенства права, розподілу влади, визнання рівності та свободи за всіма учасниками суспільних відносин.

3. Держава – це центральний інститут політичної системи суспільства, що створена для організації та управління життям населення на певній території за допомогою публічної влади, що має обов'язковий характер

4. Держава – це універсальна система юридичних норм, що встановлена органами політичної влади.

Література

1. Белый О. Построение государства в Украине: пути легитимности / О. Белый, Е. Быстрицкий // Політична думка. – 1997. – № 7.
2. Безсмертний Р. Самоврядування. Конструкційна модель і проблеми повноцінного функціонування / З. Безсмертний // Віче. – 1997. – № 11.
3. Білас І. Право, суспільство, держава: від тоталітаризму до демократії / І. Білас // Розбудова держави / Віче – 1994. – № 6.
4. Білецький С. Соціальний захист як ознака цивілізованості суспільства / С. Білецький // Віче. – 1998. – № 8.
5. Васильев В.А. Социальные интересы: единство и многообразие / В. А. Васильев // Социально-политический журнал. – 1995. – № 4.
6. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє / Б. Гаврилишин. – К.: Основи, 1993. – 300 с.
7. Гусев А. А. Проблема государственного устройства в трудах И. В. Ильина / А. А. Гусев // Социально-политические науки. – 1992. – № 2–3.
8. Декларація про державний суверенітет України. – К., 1991.
9. Декларація о принципах международного права / ООН // Сборник документов. – М., 1981. – С. 460–468.
10. Иноземцев В. Л. Социальное неравенство как проблема становления постэкономического общества / В. Л. Иноземцев // Полис. – 1999. – № 5.
11. Кочетков В. В. Социальный вопрос и конституционализм / В. В. Кочетков // Полис. – 2012. – № 2. – С. 152–163.
12. Лефевр А. О государстве. Ч. I. Государство в соврем. мире: история и современность / А. Лефевр. – М.: Высшая школа, 1990. – 112 с.
13. Макарычев А. Регионализм и федерализм: исследования в Ницце / А. Макарычев // Полис. – 1993. – № 5.
14. Мациевский Ю. Смена, транзит или цикл: динамика политического режима в Украине в 2004–2010 гг. / Ю. Мациевский // Полис. – 2010. – № 5. – С. 17–36.
15. Мельвиль А. Ю. Траектории режимных трансформаций и типы государственной состоятельности / А. Ю. Мельвиль и др. // Полис. – 2012. – № 2. – С. 8–22.
16. Политология. Курс лекций: учебное пособие для вузов. – М.: Экзамен, 2009. – 400 с.
17. Рудич Ф. М. Політологія: підручник / Ф. М. Рудич. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
18. Ткачук А. Місцеве самоврядування в Україні / А. Ткачук, Ю. Саєнко, Ю. Привалов // Розбудова держави. – 1997. – № 9.
19. Фан И. Б. Теоретическая модель феномена гражданина: социокультурный подход / И. Б. Фан // Полис. – 2010. – № 6. – С. 149–161.
20. Харлов А. Местные органы власти в Европе / А. Харлов. – М., 1992. – С. 3–15.
21. Якушкін В. Політична система і політичний режим / В. Якушкін // Політична думка. – 1997. – № 1.

Тема 7 Демократична форма правління

1. Походження, ознаки та види демократії.
2. Суперечлива сутність демократії.
3. Форми демократії.
4. Виникнення української держави та її розвиток.
5. Інститут президентства в Україні.
6. Український парламентаризм.

Теми для доповідей і рефератів

1. Теорії демократії в працях Дж. Локка, Ш. Л. Монтеск'є, Ж. Ж. Руссо.
2. Демократія в західній політичній думці XIX–XX ст.

Тестові завдання

Які положення характеризують демократичний політичний режим?

1. Формування державної влади на виборній основі.
2. Існування єдиної, загальнообов'язкової ідеології.
3. Реалізація принципу розподілу влади.
4. Наявність політичної опозиції, ідеологічного плюралізму.
5. Гарантії прав і свобод людини.
6. Наявність громадянського суспільства.
7. Державна регламентація всіх сфер суспільного життя.

Література

1. Арон Р. Демократия и тоталитаризм / Р. Арон. – М.: Текст, 1993. – 303 с.
2. Глинчикова А. Г. Демократическая модернизация и национальная культура / А. Г. Глинчикова // Полис. – 2010. – № 6. – С. 54–67.
3. Дарендорф Р. Дорога к свободе: демократизация и проблемы в восточной Европе / Р. Дарендорф // Вопросы философии. – 1990. – № 9.
4. Кривенко Л. Парламент без парламентаризму / Л. Кривенко // Віче. – 1997. – № 4.
5. Ландшир К. де Роль личности в политике на примере Евросоюза / К. де Ландшир, Ю. Милдхоф // Полис. – 2011. – № 2.
6. Ледаев В. Г. Власть: концептуальный анализ / В. Г. Ледаев // Политические исследования. – 2000. – № 1.
7. Лоттер В. Демократия: от зарождения до современности / В. Лоттер. – М.: Текст, 1991. – 113 с.
8. Перегудов С. П. Концепция мониторинговой демократии: к новым отношениям власти и общества / С. П. Перегудов // Полис. – 2012. – № 6. – С. 55–66.
9. Політологічний енциклопедичний словник. – К.: Генеза, 1997. – 400 с.
10. Политология. Курс лекций: учебное пособие для вузов. – М.: Изд-во «Экзамен», 2009. – 400 с.

11. Пугачев Б. Введение в политологию / Б. Пугачев, А. Соловьев. – М.: Аспект Пресс, 1998. – 447 с.
12. Рудич Ф. М. Політологія: підручник / Ф. М. Рудич. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
13. Рябов А. В. Легальность и легитимность власти / А. В. Рябов // Политические исследования. – 1994. – № 2.
14. Самаркина И. В. Руководители государств после пика политической карьеры: факторы и профессиональные траектории / И. В. Самаркина, С. Д. Дмитрук // Полис. – 2011. – № 1. – С. 153–163.
15. Тарусина И. Г. Элитисты и плюралисты в современной политической теории / И. Г. Тарусина // Политические исследования. – 1997. – № 4.
16. Тоффлер Э. Проблема власти на пороге XXI века / Э. Тоффлер // Свободная мысль. – 1992. – № 2.
17. Уинтер Д. Г. Король – философ или противоречивый политик? Личностный профиль Барака Обамы / Д. Г. Уинтер // Полис. – 2011. – № 2. – С. 36–45.
18. Шапиро И. Демократия и гражданское общество / И. Шапиро // Полис. – 1992. – № 4.
19. Шаповал В. Парламент України... / В. Шаповал // Віче. – 1997. – № 5.
20. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм і демократія / Й. Шумпетер. – К.: Основи, 1995. – 528 с.
21. Юшик О. Парламент України: проблеми управління / О. Юшик // Віче. – 1997. – № 4.

Тема 8 Носії політичної влади: політичне лідерство та політичні еліти

1. Особа як первинний суб'єкт політики. Основні параметри активності особи. Феномен політичного лідерства: політико-соціологічний та політико-психологічний аспекти.
2. Теорії лідерства. Типологія та функції лідерів.
3. Походження політичної еліти та її роль у суспільстві. Сучасна політична еліта: структура та система поповнення.
4. Класичні та сучасні елітистські концепції.
5. Рекрутування політичних еліт.
6. Політична еліта України: особливості формування та етапи еволюції.

Теми для доповідей і рефератів

1. Політичний клієнтелізм: історія й сучасність.
2. Радянська номенклатура як політична еліта тоталітарного суспільства.
3. Теорія еліт в українській політичній думці: елітарні концепції В. Липинського і Д. Донцова.

Тестові завдання

Виділіть характерні риси політичної еліти.

1. Особлива політична свідомість.
2. Дотримання законності.
3. Активність і компетентність.
4. Високий соціальний статус.
5. Вільна конкуренція.
6. Виняткові особисті якості.
7. Особиста участь у прийнятті рішень, що пов'язані з використанням державної влади.

Література:

1. Арон Р. Этапы социологической мысли / Р. Арон. – М.: Издательская группа «Прогресс» – «Политика», 1992. – 608 с.
2. Афанасьев М. Н. Клиентелизм: историко-социологический очерк / М. Н. Афанасьев // Полис. – 1996. – № 6; 1997. – № 1.
3. Бакунин М. Государственность и анархия. ПБ / М. Бакунин. – М.: Текст, 1992. – 350 с.
4. Боршак І. Іван Мазепа: життя й пориви великого гетьмана / І. Боршак, Р. Мартель. – К.: Радянський письменник, 1991. – 316 с.
5. Вебер М. Политика как призвание и профессия / М. Вебер // Избранные произведения / под ред. Ю. Н. Давидова. – М., 1990. – 706 с.
6. Восленский М. Номенклатура / М. Восленский. – М., 1991.
7. Малькова Т. П. Элиты: проблемы и перспективы изучения / Т. П. Малькова, Н. А. Фролова // Массы, элиты и лидер. – М., 1991.
8. Миллс Р. Властвующая элита / Р. Миллс. – М.: Изд-во иностр. литературы, 1959. – 158 с.
9. Мясников С. Г. Смена правящих элит: «консолидация» или «вечная схватка»? / С. Г. Мясников // Полис. – 1993. – № 1.
10. Пугачев В. П. Введение в политологию / В. П. Пугачев, А. И. Соловьев. – М.: Аспект Пресс, 1996. – 200 с.
11. Пастухов В. Б. От номенклатуры к буржуазии: «новые русские» / В. Б. Пастухов // Полис. – 1993. – № 2.
12. Пессе Э. Миф о бревенчатой хижине: социальное происхождение американских президентов / Э. Пессе. – М.: Прогресс, 1987. – 280 с.
13. Політичний процес і політична еліта // Політична думка. – 1993. – №1.
14. Политология. Курс лекций: учебное пособие для вузов. – М.: Изд-во «Экзамен», 2009. – 400 с.
15. Рудич Ф. М. Політологія: підручник / Ф. М. Рудич. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
16. Самсонова Т. Н. Концепция правящего класса Г. Моски / Т. Н. Самсонова // Социологические исследования. – 1994. – № 10.

17. Таккер Р. Политическая культура и лидерство в Советской России. От Ленина до Горбачева // США: экономика, политика, идеология / Р. Таккер. – 1990. – № 1, 2.
18. Таккер Р. Сталин. Путь к власти. 1897 – 1929. История и личность / Р. Таккер. – М., 1990.
19. Тард Г. Личность и толпа / Г. Тард. – Спб., 1903.
20. Фром Э. Бегство от свободы / Э. Фром. – М.: АСТ, 2006. – 576 с.
21. Хайек Ф. Пагубная самонадеянность / Ф. Хайек. – М.: Новости, 1992. – 172 с.
22. Шарап П. Элитизм / П. Шарап // Политология вчера и сегодня. – 1991. – Вып. 3.
23. Шебанова М. А. Международная бюрократия как слой транснациональных политических элит / М. А. Шебанова // Полис. – 2012. – № 1. – С. 136 – 147.

Тема 9 Нація й національний фактор у політиці

1. Етнонаціональна структура суспільства. Етнос, етногенез, нація.
2. Нація й держава.
3. Етнополітичні проблеми пострадянських держав.
4. Проблеми формування української політичної нації.
5. Національне питання в Україні.
6. Мовна політика України.

Теми для доповідей і рефератів

1. Етнонаціональна політика в Україні.
2. Сучасні теорії нації.

Тестові завдання

Яку назву має угода на основі взаємних поступок?

1. Консенсус.
2. Фрустрація.
3. Компроміс.
4. Консолідація.
5. Плюралізм.

Література

1. Бакіров В. За правом самовизначення / В. Бакіров // Політика й час. – 1995. – № 4, 5.
2. Бжезинський З. Вирішальна роль України на пострадянському просторі / З. Бжезинський // Політика і час. – 1997. – № 9.
3. Быстрицкий Е. Почему национализм не может быть наукой? / Е. Быстрицкий // Политическая мысль. – 1994. – № 2.
4. Васильев В. Вплив регіоналізму на формування зовнішньої політики України / В. Васильев // Віче. – 1997. – № 10.

5. Василевський О. Л. Структура геополітичних інтересів України / О. Л. Василевський, М. Н. Гончар. – К.: НІСД, 1995. – 95 с.
6. Геополітичні імплікації етнополітики // Політологія посткомунізму. – К., 1995. – С. 300–347.
7. Глушкова С. И. Индивидуальные, групповые, коллективные и всеобщие права в условиях мультикультурализма / С. И. Глушкова // Поліс. – 2010. – № 6. – С. 131–140.
8. Гудима Б. Дорогою до спільного дому / Б. Гудима // Політика і час. – 1998. – № 5.
9. Закон України про національні меншини // Відомості ВР України. – 1992. – № 36.
10. Карцов А. С. Права человека и толерантность / А. С. Карцов // Поліс. – 2010. – № 6. – С. 116–129.
11. Кортунув О. Західні теорії нації / О. Кортунув // Віче. – 1996. – № 6.
12. Кириченко В. Українська та великоруські національні ідеї: співставлення витоків та сенсу / В. Кириченко // Розбуд. Держ. – 1994. – № 2.
13. Колеснік В. Біловезька угода в контексті права під тиском політичних лідерів / В. Колеснік // Віче. – 1995. – № 3.
14. Коваль В. Соціальна двомовність – історичне прокляття України / В. Коваль // Розбуд. Держави. – 1997. – № 7–8.
15. Мураховська О. Врегулювання етнополітичних конфліктів / О. Мураховська // Віче. – 1998. – № 1.
16. Перепелиця Г. У пошуку адекватної моделі / Г. Перепелиця // Політика і час. – 1998. – № 9.
17. Политология. Курс лекций: учебное пособие для вузов. – М.: Изд-во «Экзамен», 2009. – 400 с.
18. Потульницький В. Теорія української політології / В. Потульницький. – К.: Либідь, 1993. – 192 с.
19. Рудич Ф. М. Політологія: підручник / Ф. М. Рудич. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
20. Трібушний О. Мовна політика в Україні: проблеми, перспективи / О. Трібушний // Віче. – 1997. – № 9.
21. Світзинський А. Проблеми формування нації та держави в сучасній Україні / А. Світзинський // Розбудова держави. – 1997. – № 10.

Тема 10 Політична свідомість

1. Поняття політичної свідомості. Її сутність, структура та роль у політичному житті суспільства.
2. Маніпулювання політичною свідомістю.
3. Політична реклама та психологія маси. PR технології.
4. Політичні стереотипи та політичні міфи.
5. Поняття й класифікація політичної участі. Соціально-політичне управління колективами.
6. Протестні форми політичної участі. Природа абсентеїзму.

Теми для доповідей і рефератів

1. Політична символіка в системі політичних уявлень.
2. Порівняльний аналіз політичної участі в країнах Заходу й Сходу.
3. Особливості політичної участі молоді. Політичні клуби.
4. Аналіз результатів соціологічних досліджень.

Тестові завдання

1. Які види політичної поведінки відносять до протестних?
 1. Страйки, демонстрації.
 2. Лобістська діяльність.
 3. Електоральна участь.
 4. Тероризм.
 5. Політичний хеппенінг.
2. Яку назву має свідоме ухилення виборців від участі в політиці?
 1. Пацифізм.
 2. Популізм.
 3. Абсентеїзм.
 4. Абстиненція.

Література

1. Андреева В. Энциклопедия символов, знаков, эмблем / В. Андреева, В. Куклив, А. Ровнер. – М.: КРОН-ПРЕСС, 2000. – 207 с.
2. Бурдье Пьер Социальное пространство и символическая власть / Пьер Бурдье // Начала. – М.: Socio-Logos, 1994. – 300 с.
3. Політична культура, ідеологія, психологія / В. Бурдяк, Н. Ротар. – Чернівці: Рута, 2004. – 328 с.
4. Вебер М. Политика как призвание и профессия / М. Вебер // Избранные произведения / под ред. Ю. Н. Давыдова. – М., 1990. – 706 с.
5. Всеобщая декларация прав человека: утверждена Генеральной Ассамблеей ООН в 1948 г. // Век XX и мир. – 1988. – № 4.
6. Гаджиев К. С. Введение в политическую науку. – М.: Издательская корпорация «Логос», 1999. – 544 с.
7. Геллнер Э. Ислам: иной взгляд на права человека / Э. Геллнер // Век XX и мир. – 1988. – № 4.
8. Гончаров Д. В. Теория политического участия / Д. В. Гончаров. – М.: Юрист, 1997. – 206 с.
9. Дембицкая О. Ю. Электоральная активность молодежи // Социологические исследования. – 1996. – № 12.
10. Ильин М. В. Язык революции – язык улицы // Полис. – 2011. – № 6. – С. 182–185.
11. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием / С. Г. Кара-Мурза. – М.: Эксмо, 2003. – 832 с.
12. Климов И. А. Протестное движение: взаимная обусловленность стратегий сторон / И. А. Климов // Полис. – 1999. – № 1.

13. Кольев А. Политическая мифология: реализация социального опыта / А. Кольев. – М.: Логос, 2003. – 160 с.
14. Копейчиков В. В. Народовластие и личность / В. В. Копейчиков. – К.: Україна, 1991. – 277 с.
15. Кравченко И. Политическая мифология: вечность и современность / И. Кравченко // Вопросы философии. – 1999. – № 1.
16. Назаров М. М. Политические ценности и политический протест / М. М. Назаров. – М.: Знание, 1995. – 270 с.
17. Петухов В. В. Поколение «нулевых»: социальные настроения, идеологические установки и политическое участие / В. В. Петухов // Полис. – 2012. – № 4. – С. 56–62.
18. Пищева Т. Н. Политические образы: проблемы исследования и интерпретации / Т. Н. Пищева // Полис. – 2011. – № 2. – С. 47–52.
19. Политология. Курс лекций: учебное пособие для вузов. – М.: Изд-во «Экзамен», 2009. – 400 с.
20. Терещенко А. Г. С. Липсет о социальных основах политического поведения // Социально-политический журнал / А. Г. Терещенко. – 1996. – № 4.
21. Фрейд З. Психология массы и анализ человеческого «я» / З. Фрейд // Психоаналитические этюды. – Минск: Попурри, 1999. – 600 с.

Тема 11 Політична культура

1. Поняття, структура та функції політичної культури.
2. Типи політичної культури.
3. Політична символіка.
4. Мова як політичний символ.
5. Специфіка української політичної культури: історія й сучасність.
6. Політичні субкультури в Україні.
7. Права та свободи людини.

Теми для доповідей і рефератів

1. Проблеми формування української політичної культури в умовах посттоталітарної трансформації суспільства.
2. Регіональні особливості політичної культури в Україні.

Тестові завдання

1. Які елементи складають структуру політичної культури?
 1. Політичний досвід.
 2. Політична поведінка.
 3. Політичні символи.
 4. Політична соціалізація.
 5. Політична свідомість.
2. Що таке політична соціалізація?
 1. Вплив держави на економіку.

2. Діяльність партії по завоюванню і реалізації влади.
3. Процес залучення людини до політичних цінностей.
4. Процес виховання та освіти.

Література

1. Алмонд Г. Гражданская культура и стабильность демократии / Г. Алмонд, С. Верба // Политические исследования. – 1992. – № 4.
2. Андрущенко В. Культура. Ідеологія. Особистість: методолого-світоглядний аналіз / В. Андрущенко, Л. Губерський, М. Михальченко. – К.: Знання України, 2002. – 580 с.
3. Бебик В. М. Політична культура сучасної молоді / В. М. Бебик, М. Ф. Головатий, В. А. Ребкало. – К.: Наук. Думка, 2005. – 407 с.
4. Бурдяк В. Політична культура, ідеологія, психологія / В. Бурдяк, Н. Ротар. – Чернівці: Рута, 2000. – 105 с.
5. Вебер М. Политика как призвание и профессия / М. Вебер // Избранные произведения. – М., 1990. – С. 646–648.
6. Всеобщая декларация прав человека: утверждена Генеральной Ассамблеей ООН в 1948 г. // Век XX и мир. – 1988. – № 4.
7. Геллнер Э. Ислам: иной взгляд на права человека / Э. Геллнер // Век XX и мир. – 1988. – № 4.
8. Дахин В. Политическая культура и власть / В. Дахин // Свободная мысль. – 1996. – № 1.
9. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием / С. Г. Кара-Мурза. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002. – 832 с.
10. Копейчиков В. В. Народовластие и личность / В. В. Копейчиков. – К.: Украина, 1991. – 280 с.
11. Кравченко И. Политическая мифология: вечность и современность / И. Кравченко // Вопросы философии. – 1999. – № 1.
12. Маркузе Г. Одномерный человек / Г. Маркузе. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 526 с.
13. Назаров М. М. Политические ценности и политический протест / М. М. Назаров. – М.: Знание, 1995. – 45 с.
14. Политология. Курс лекций: учебное пособие для вузов. – М.: Изд-во «Экзамен», 2009. – 400 с.
15. Поппер К. Открытое общество и его враги. Соч. в 2-х т./ К. Поппер. – М., 1992.
16. Рудакевич О. Феномен політичної культури / О. Рудакевич // Віче. – 1997. – № 10.
17. Рудакевич О. Проблема українізації політичної культури української нації / О. Рудакевич // Розбудова держави. – 1996. – № 9.
18. Рудич Ф. М. Політологія: підручник / Ф. М. Рудич. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
19. Семененко И. С. Идентичность в системе координат мирового развития / И. С. Семененко, В. В. Лапкин, В. И. Пантин // Полис. – 2010. – № 3. – С. 40–59.

20. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек. – М.: Изд-во АСТ, 2004. – 400 с.
21. Хантингтон С. Кто мы? Вызовы американской национальной идентичности / С. Хантингтон. – М.: АСТ, 2008. – 637 с.
22. Шарапов А. Е. Представление избирательных прав негражданам: тенденции и практики // Полис. – 2011. – № 1. – С. 177–189.

Тема 12 Політична ідеологія

1. Поняття, основні властивості й функції політичної ідеології.
2. Ідеологія та пропаганда.
3. Класифікація політичних ідеологій:
 - а) класичний лібералізм, його основні цінності; неолібералізм;
 - б) консерватизм, його еволюція, типи; неоконсерватизм;
 - в) соціалізм та його різновиди;
 - г) комуністична ідеологія;
 - д) національні ідеології;
 - е) політичні ідеології в Україні.

Теми для доповідей і рефератів

1. Фашизм як ідеологія та соціальна практика.
2. Соціал-демократична ідеологія, її ідейний зміст, трансформація в соціальну практику.
3. Консерватизм, його зміст, перерозвиток у неоконсерватизм.

Тестові завдання

Що таке політична ідеологія?

1. Система політичних ідей і переконань, що відбивають інтереси, світогляд та ідеали індивідів і соціальних груп.
2. Стійкі, некритичні, емоційно забарвлені образи, уявлення про політичні події, явища і процеси.
3. Вплив індивідів і соціальних груп на політичну систему, її елементи, а також процес прийняття політичних рішень.

Література

1. Андрущенко В. Культура. Ідеологія. Особистість: методолого-світоглядний аналіз / В. Андрущенко, Л. Губерський, М. Михальченко. – К.: Знання України, 2002. – 580 с.
2. Афанасьев Н. Н. Идеология терроризма / Н. Н. Афанасьев // Социально-гуманитарные знания. – 2001. – № 6.
3. Безансон А. Бедствие века. Коммунизм. Нацизм и уникальность Катастрофы / А. Безансон. – М.: МИК, 2001. – 104 с.
4. Белл Д. Конец идеологии / Д. Белл // Новое время. – 1990. – № 27.
5. Бердяев Н. Истоки и смысл русского коммунизма / Н. Бердяев. – М.: Переизд. – Париж: YMCA-Press, 1990. – 62 с.

6. Бурдяк В. Політична культура, ідеологія, психологія / В. Бурдяк, Н. Ротар. – Чернівці: Рута, 2000. – 105 с.
7. Гаджиев К. С. Политические идеологии: концептуальный анализ / К. С. Гаджиев // Вопросы философии. – 1998. – № 12.
8. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием / С. Г. Кара-Мурза. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002. – 832 с.
9. Макаренко В. П. Главные идеологии современности / В. П. Макаренко. – Ростов н/Д.: Феникс. – 2000. – 400 с.
10. Назаров М. М. Политические ценности и политический протест / М. М. Назаров. – М.: ИСПИ, 1995. – 120 с.
11. Политическая наука. Либерализм. Консерватизм. Марксизм. – М.: ИНИОН, 1998. – 106 с.
12. Политология. Курс лекций: учебное пособие для вузов. – М.: Изд-во «Экзамен», 2009. – 400 с.
13. Поппер К. Открытое общество и его враги // Соч. в 2-х т./ К. Поппер. – М., 1992.
14. Рудич Ф. М. Політологія: підручник / Ф. М. Рудич. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
15. Сирота Н. М. Современные политические идеологии / Н. М. Сирота. – СПб.: Питер, 1995. – 300 с.
16. Согрин В. В. Либерализм Запада. XVII–XX вв. / В. В. Согрин. – М.: Издательство «Весь мир», 2001. – 400 с.
17. Федоров А. В. Образы холодной войны: проекция политики противостояния на экране / А. В. Федоров // Полис. – 2010. – № 4. – С. 48–64.
18. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек / Ф. Фукуяма. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2004. – 500 с.
19. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 603 с.
20. Хантингтон С. Кто мы? Вызовы американской национальной идентичности / С. Хантингтон. – М.: АСТ, 2008. – 637 с.
21. Шпенглер О. Закат Европы / О. Шпенглер. – М.: Айрис-пресс, 2003. – 198 с.

Тема 13 Політичні партії та групи інтересів. Партійна система незалежної України

1. Групи інтересів: поняття, сутність, типологія.
2. Легальний і нелегальний лобізм.
3. Суспільні рухи та їх роль у сучасному житті.
4. Поняття політичної партії.
5. Сутність та основні типи політичних партій.
6. Становлення багатопартійності в Україні.

Теми для доповідей і рефератів

1. Ідейний генотип політичних партій у сучасній Україні.

2. Роль профспілок у політичній системі.
3. Партийна система України: сучасний стан, тенденції розвитку.

Тестові завдання

1. Виділіть основні ознаки політичної партії:
 1. Наявність програми діяльності.
 2. Наявність соціальної бази.
 3. Принцип демократичного централізму.
 4. Наявність організаційної структури.
 5. Боротьба за політичну владу.
 6. Наявність фіксованого членства.
2. Які цілі переслідують групи інтересів?
 1. Взаємодія зі структурами влади.
 2. Завоювання та використання політичної влади.
 3. Реалізація групового інтересу.
 4. Контроль за діяльністю інститутів державної влади.
3. Що таке лобізм?
 1. Спосіб організації державної влади.
 2. Спосіб формування політичної еліти.
 3. Цілеспрямований вплив на органи державної влади
 4. Форма індивідуальної політичної участі.
 5. Ухилення від участі в політиці.

Література

1. Бакун Л. А. Группы в политике / Л. А. Бакун // Полис. – 1999. – № 1.
2. Валлерстайн М. Избирательные системы, партии и политическая стабильность / М. Валлерстайн // Политические исследования. – 1992. – № 5 – 6.
3. Галкин А. Модель партии XXI в. / А. Галкин // Свободная мысль. XXI. – 2000. – № 6.
4. Дюверже М. Партийная политика и группы давления / М. Дюверже // Социально-гуманитарные знания. – 2000. – № 4.
5. Дюверже М. Политические партии / М. Дюверже. – М., 2005.
6. Коломейцев В. Ф. Партии в зеркале западной политологии / В. Ф. Коломейцев // Государство и право. – 1995. – № 10.
7. Малько А. Лоббизм / А. Малько // Общественные науки и современность. – 1995. – № 4.
8. Михельс Р. Социология политических партий в условиях демократии / Р. Михельс // Диалог. – 1990. – № 1–18.
9. Павроз А. В. Группы интересов и лоббизм в политике / А. В. Павроз. – СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2006. – 186 с.
10. Політологічний енциклопедич. словник: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. – К.: МАУП, 2005. – 792 с.

11. Піча В. М. Політологія: конспект лекцій: навч. посіб. для вузів / В. М. Піча, Н. М. Хома. – Л.: «Новий світ – 2000», 2010. – 172 с.
12. Политология. Курс лекций: учебное пособие для вузов. – М.: Изд-во «Экзамен», 2009. – 400 с.
13. Пуфлер Е. Парти́на система незалежної України: особливості формування, тенденції подальшої трансформації / Е. Пуфлер // Нова політика. – 1997. – № 1.
14. Пушкарева Г. В. Партии и партийные системы: концепция М. Дюверже / Г. В. Пушкарева // Социально-политический журнал. – 1993. – № 9.
15. Томенко М. В. Парти́на еліта України – 2000 / М. В. Томенко, В. В. Олійник. – К.: Логос, 2000. – 207 с.
16. Сирота Н. М. Политология. Курс лекций / Н. М. Сирота. – СПб.: Питер, 2006. – 272 с.
17. Хто є хто. Партії та політики ХХІ століття. / Авт.-упоряд. В. В. Болгов. – К.: Молодіжна Альтернатива, 2003. – Вип.1. – 116 с.
18. Шмачкова Т. В. Из основ политологии Запада (характер режимов гражданского общества и партийной системы при демократии) / Т. В. Шмачкова // Политические исследования. – 1991. – № 2.
19. Шмиттер Ф. Неокорпоративизм / Ф. Шмиттер // Полис. – 1997. – № 2.

Тема 14 Демократії Заходу

1. Лібералізм і ліберальна демократія.
2. Розподілена демократія – сутність політичної системи США.
3. Єдність монархії та демократії – зміст політичної системи Великої Британії.
4. Політичний плюралізм – основа конституціоналізму Франції.
5. Молода й складна, але ефективна демократія ФРН.

Теми для доповідей і рефератів

1. Пряма й представницька демократія.
2. Демократія як ідеал суспільного устрою та реальність.

Завдання

Чим консервативна політична думка відрізняється від ліберальної? Проаналізуйте розходження за такими позиціями:

- природа та зміст держави;
- права людини;
- ставлення людей до соціальних змін.

Література

1. Бойцова В. В. Контроль за использованием власти в Великобритании: правовой институт омбудсмена / В. В. Бойцова, Л. В. Бойцова // Полис. – 1993. – № 1.

2. Браун А. Маргарет Тэтчер и конец холодной войны / А. Браун // Полис. – 2012. – №1. – С. 76–90.
3. Вайнштейн Г. И. Демографический фактор еволюции «социального государства» в Европе / Г. И. Вайнштейн // Полис. – 2012. – № 6. – С. 155–164.
4. Вибори у Сполучених Штатах Америки 1996 р. – К., 1997. – С. 9–11; 13–18.
5. Осавелюк А. М. Современный механизм сдержек и противовесов в зарубежных государствах / А. М. Осавелюк // Государство и право. – 1993. – № 12.
6. Парламенты мира. – М.: Интерпракс, 1991. – 624 с.
7. Политология. Курс лекций: учебное пособие для вузов. – М.: Изд-во «Экзамен», 2009. – 400 с.
8. Рудич Ф. М. Політологія: підручник / Ф. М. Рудич. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
9. Сирота Н. М. Политология. Курс лекций / Н. М. Сирота. – СПб.: Питер, 2006. – 272 с.
10. Сироткин В. Г. История Франции: пятая Республика / В. Г. Сироткин. – М.: Высшая школа, 1989. – 199 с.
11. Смирнов В. П. Новейшая история Франции. 1918–1975 / В. П. Смирнов. – М.: Высш. школа, 1979. – 437 с.
12. Токвиль А. Демократия в Америке / А. Токвиль. – М.: Издательство «Весь Мир», 2000. – 560 с.
13. Шумпетер Й. Капитализм, социализм и демократия / Й. Шумпетер. – К.: Экономика, 1995. – 540 с.

Тема 15 Тоталітарні режими: сутність, типи та пострадянська трансформація

1. Поняття тоталітаризму. Тоталітаризм як цивілізаційно-культурний феномен та політичний режим.
2. Соціально-економічні та соціокультурні передумови тоталітаризму.
3. Видові варіанти тоталітарного політичного режиму та їх особливості.
4. Проблеми та моделі посттоталітарного розвитку («тоталітаризм – авторитаризм – демократія»).

Теми для доповідей і рефератів

1. Антитоталітарні утопії у вітчизняній і закордонній художній літературі.
2. Неоавторитаризм у сучасному світі.
3. Типи політичних систем у посттоталітарних країнах: порівняльний аналіз.

Тестові завдання

1. Які ознаки притаманні тоталітарному політичному режиму?

1. Гарантії прав і свобод людини.
2. Існування єдиної, загальнообов'язкової ідеології.
3. Наявність політичної опозиції, ідеологічного плюралізму.
4. Наявність громадянського суспільства.
5. Державний контроль за всіма сферами громадського життя.
6. Однопартійність.
7. Реалізація принципу розподілу влади.

2. Які риси властиві авторитарному політичному режиму?

1. Існування єдиної, загальнообов'язкової ідеології.
2. Відсутність єдиної ідеології.
3. Наявність політичної опозиції, ідеологічного плюралізму.
4. Відсутність опозиції, однопартійність.

Література

1. Арон Р. Демократия и тоталитаризм / Р. Арон. – М.: Текст, 1993. – 303 с.
2. Бутенко А. П. Тоталитаризм в России и пути его преодоления / А. П. Бутенко // Социально-политический журнал. – 1995. – № 1.
3. Вятр Е. Типология политических режимов / Е. Вятр // Лекции по политологии. – Таллин, 1991. – Т. I.
4. Гозман Л. Метафоры или реальность? Психологический анализ советской истории / Л. Гозман, А. Эткинд // Вопросы философии. – 1991. – № 3.
5. Давыдов Ю. Тоталитаризм и техника / Ю. Давыдов // Полис. – 1991. – № 4.
6. Мельвиль А. Ю. Траектории режимных трансформаций и типы государственной состоятельности / А. Ю. Мельвиль Д. К. Стукал, М. Г. Миронюк // Полис. – 2012. – №2. – С. 8–22.
7. Піча В. М. Політологія: конспект лекцій: навч. посіб. для вузів / В. М. Піча, Н. М. Хома. – Л.: «Новий світ – 2000», 2010. – 172 с.
8. Политология. Курс лекций: учебное пособие для вузов. – М.: Изд-во «Экзамен», 2009. – 400 с.
9. Полохало В. Политология посткоммунизма в Украине и России / В. Полохало // Полис. – 1998. – № 3.
10. Рудич Ф. М. Політологія: підручник / Ф. М. Рудич. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
11. Рудич Ф. Через авторитаризм к демократическому обществу / Ф. Рудич // Віче. – 1996. – № 6.
12. Сирота Н. М. Политология. Курс лекций / Н. М. Сирота. – СПб.: Питер, 2006. – 272 с.
13. Чигрицкий Ю. И. Тоталитаризм вчера, сегодня, завтра / Ю. И. Чигрицкий // Полис. – 1998. – № 4.

Тема 16 Політичний розвиток і модернізація

1. Поняття політичного розвитку.
2. Загальна характеристика теорії модернізації.
3. Типи та етапи політичної модернізації.
4. Специфіка модернізації в умовах постіндустріального суспільства.
5. Теорії «Третьої хвилі» Е. Тоффлера та «третьої хвилі демократизації» С. Хантінгтона.

Теми для доповідей і рефератів

1. Сучасні виміри теорії модернізації.
2. Сутність та основні особливості неопатримоніалізму.
3. Типологія афро-азійських політичних режимів.

Тестові завдання

1. Що таке політична модернізація?
1. Сукупність правил, засобів і методів досягнення конкретних політичних цілей.
2. Процес, що пов'язаний із формуванням або відновленням інститутів політичної системи, а також характером політичних відносин.
3. Зміна в характері формування політичної еліти та системи її взаємин із масами.

Література

1. Афанасьев М. Н. Клиентелизм: историко-социологический очерк / М. Н. Афанасьев // Полис. – 1996. – №6; 1997. – № 1.
2. Горбатенко В. П. Стратегія модернізації суспільства: Україна і світ на зламі тисячоліть / В. П. Горбатенко. – К.: Видавничий центр «Академія», 1999. – 600 с.
3. Даймонд Л. Пройшла ли «третья волна» демократизации? / Л. Даймонд // Политические исследования. – 1999. – № 1.
4. Дарендорф Р. Дорога к свободе: демократизация и её проблемы в Восточной Европе / Р. Дарендорф // Вопросы философии. – 1990. – № 9.
5. Лейпхарт А. Многосоставные общества и демократические режимы / Лейпхарт А. // Полис. – 1992. – № 1–2.
6. Мартьянов В. С. Один Модерн или «множество»? / В.С. Мартьянов // Полис. – 2010. – № 6. – С. 41–53.
7. Мартышкин О. Привьется ли в Африке западная демократия? / О. Мартышкин // Азия и Африка сегодня. – 1995. – № 8.
8. Никитченко А. Н. Транснационализация демократии (третья волна демократизации в свете теорий международных отношений) / А. Н. Никитченко // Политические исследования. – 1996. – № 5.
9. Пшеворский А. Демократия и рынок. Политические и экономические реформы в Восточной Европе и Латинской Америке / А. Пшеворский. – М.: РОССПЭН, 1999. – 700 с.

10. Растоу Д. А. Переходы к демократии: попытка динамической модели / Д. А. Растоу // Политические исследования. – 1996. – № 5.
11. Риггс Ф. Непрочность режимов «Третьего мира» / Ф. Риггс // Международный журнал социальных наук. – 1993. – № 3.
12. Рудич Ф. М. Політологія: підручник / Ф. М. Рудич. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
13. Сумбатян Ю. Роль армии в политической структуре Африки / Ю. Сумбатян // Азия и Африка сегодня. – 1998. – № 11.
14. Трубицын Д. В. «Мегатенденции мирового развития» или «модернизация»: методологическая дилемма / Д. В. Трубицын // Полис. – 2010. – № 6. – С. 76–89.
15. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 603 с.
16. Хантингтон С. Третья волна. Демократизация в конце XX века / С. Хантингтон. – М.: РОССПЭН, 2003. – 368 с.
17. Харитоновна О. Г. Генезис демократии (Попытка реконструкции логики транзитологических моделей) / О. Г. Харитоновна // Политические исследования. – 1996. – № 5.
18. Цапф В. Теория модернизации и различие путей общественного развития / В. Цапф // Социологические исследования. – 1998. – № 8.
19. Штомпка П. Социология социальных изменений / П. Штомпка. – М.: Аспект Пресс, 1996. – 368 с.
20. Эйзенштадт Ш. Революция и преобразование обществ / Ш. Эйзенштадт. – М.: Аспект-пресс, 1999. – 501 с.

Тема 17 Світовий політичний процес

1. Світова політика: поняття, зміст, цілі.
2. Система міжнародних відносин.
3. Міжнародні організації в системі міжнародних відносин.
4. Історичний розвиток і сучасне розуміння геополітики.
5. Структура сучасного геополітичного простору.
6. Поняття, предмет і категорії політичної глобалістики.

Теми для доповідей і рефератів

1. Глобальні проблеми сучасності та політичні шляхи їх вирішення.
2. Україна в новому геополітичному просторі.

Тестові завдання

1. Що таке світова політика?
1. Система зв'язків між державами.
2. Взаємодія різних суб'єктів політики на міжнародній арені.
3. Система міждержавних відносин.
4. Практична реалізація національних інтересів держави.

2. Що таке міжнародні відносини?

1. Система економічних, політичних, соціальних, правових, військових і культурних зв'язків, що виникають між суб'єктами світової політики.
2. Політична діяльність суб'єктів світового політичного процесу, що спрямована на вироблення механізмів узгодження їх інтересів.
3. Мистецтво здійснення впливу, маніпулювання або контролю одних соціальних груп над іншими.

3. Що таке геополітика?

1. Метод політологічного дослідження, заснований на порівняльній характеристиці політичних систем.
2. Політична концепція міжнародних відносин, що вивчає обумовленість політичних процесів територіально-просторовими та економіко-географічними факторами.
3. Політична концепція, яка використовує екологічний імператив у глобальних міжнародних процесах.

4. До сучасних вчених, що представляють різні геополітичні теорії й школи, можна віднести:

1. З. Бжезінського;
2. К. Хаусхофера;
3. С. Хантінгтона;
4. М. Каплана;
5. Ж. Тіріара;
6. Ф. Фукуяму;
7. А. Мехена.

5. Що є предметом політичної глобалістики?

1. Дослідження політичних аспектів загальноцивілізаційних проблем.
2. Формування теоретико-методологічних основ геополітичних досліджень.
3. Аналіз планетарних проблем та їх взаємозв'язку із системою міжнародних відносин.
4. Вивчення політичних конфліктів і криз у різних регіонах світу.

Література

1. Андрианова Т. В. Геополитические теории XX в. (Социально-философские исследования) / Т. В. Андрианова. – М.: ИНИОН, 1996. – 406 с.
2. Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К.: Київський університет, 1997. – 600 с.
3. Бус К. Теория международных отношений на рубеже столетий / К. Бус, С. Смит. – М.: Логос, 1999. – 568 с.
4. Гаджиев К. С. Введение в геополитику: учебник для вузов / К. С. Гаджиев. – М.: Логос, 1998. – 402 с.
5. Грищенко Т. Геостратегія постбіполярності (сучасні американські концепції та Україна) / Т. Грищенко // Політична думка. – 1997. – № 1.

6. Дергачов О. Міжнародне становище України / О. Дергачов // Політична думка. – 2000. – № 2.
7. Зленко А. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін / А. Зленко. – Х.: Фоліо, 2003. – 559 с.
8. Исаев Б. А. Геополитика классическая и геополитика современная / Б. А. Исаев // Полис. – 2011. – № 2. – С. 69–85.
9. Колосов В. А. Геополитика и политическая география: учебник / В. А. Колосов. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 479 с.
10. Кочетов Э. Глобалистика: Теория, методология, практика / Э. Кочетов. – М.: НОРМА-ИНФРА-М, 2002. – 672 с.
11. Лурье С. В. Мировая политика и ее прогностические индикаторы / С. В. Лурье, Л. Г. Казарян // Полис. – 2012. – № 2. – С. 85–97.
12. Салмин А. М. Дезинтеграция биполярного мира и перспективы нового мирового порядка / А. М. Салмин // Политические исследования. – 1993. – № 4.
13. Себенцов А. Б. Феномен неконтролируемых территорий в современном мире / А. Б. Себенцов, В. А. Колосов // Полис. – 2012. – № 2. – С. 31–45.
14. Теория международных отношений: хрестоматия / науч. ред. П. А. Цыганков. – М.: Гардарики, 2002. – 400 с.
15. Тоффлер Э. Шок будущего / Э. Тоффлер. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 557.
16. Тураев В. А. Глобальные вызовы человечеству: учеб. пособие / В. А. Тураев. – М.: ЛОГОС, 2002. – 192 с.
17. Україна в процесах міжнародної інтеграції / за ред. В. Р. Сіденка. – Х.: Форт, 2003. – 133 с.
18. Хантингтон С. Запад уникален, но не универсален / С. Хантингтон // Мировая экономика и международные отношения. – 1997. – № 8.
19. Хантингтон С. Политический порядок в меняющихся обществах / С. Хантингтон. – М., 2004.
20. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2004. – 306 с.
21. Хатунцев С. В. Лимитрофы – межцивилизационные пространства Старого и Нового Света / С. В. Хатунцев // Полис. – 2011. – № 2. – С. 86–98.
22. Дугин А. Г. Основы геополитики // А. Г. Дугин. – М., ООО «Издательство АСТ», 2003. – 603 с.

3 ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТОМ-ЗАОЧНИКОМ

1. Вибір варіанта контрольної роботи.

У даній «Тематиці» запропоновано 30 варіантів контрольних робіт. Обирається варіант контрольної роботи за останньою цифрою номера залікової книжки студента (від 0 до 9). Так, студент, шифр якого 057, обирає один із трьох варіантів (7, 17, 27) на свій розсуд. Роботи, що виконані не за вказаним варіантом (у даному прикладі – 7, 17, 27) не перевіряються й не рецензуються.

2. Рекомендації до виконання контрольної роботи.

– до виконання контрольної роботи слід приступити після ознайомлення зі змістом програми курсу. Студент-заочник повинен представити орієнтований обсяг кожного питання та його місце в усьому курсі.

– наступний етап – вивчення відповідних контрольній роботі розділів, глав навчальних посібників за даною темою, складення поміток, витягів з довідкової літератури (словників, енциклопедій та ін.). Пропонується збирати матеріал по кожному питанню плану окремо. Потім самостійно розкрити питання плану. Кожне питання повинно мати невеликий висновок, а вся робота – коротке заключення.

– не рекомендується переписувати в контрольні роботи тексти з підручників, навчальних посібників. Студент повинен намагатися самостійно освітлювати питання. Студент повинен використовувати як класичні так і сучасні навчальні посібники.

– чужий текст (цитату) необхідно брати в лапки та вказувати примірник двома цифрами у квадратних дужках. Наприклад: [1, 36]. Перша цифра позначає примірник, а друга – сторінку цього примірника. При відсутності посилань на примірники контрольна робота може бути не захищена, оскільки в цьому випадку викладач не має можливості встановити точність цитати.

– необхідно уникати великої кількості цитат у тексті. Слід пам'ятати, що цитуються найбільш важливі думки та висновки, які служать відправною точкою в ланцюгу логічних міркувань студента, або навпаки, закінчують самостійні міркування. «Гола» цитата при всій її достовірності не може служити вагомим аргументом.

– якщо робота оформлена неохайно, має граматичні та стилістичні помилки, вона не допускається до захисту.

– обсяг контрольної роботи з політології повинен складати 20–25 (двадцять п'ять) сторінок навчального зошиту, за умовою, якщо текст не

повинен писатися в кожному рядку. Обсяг контрольної роботи, що виконана на листах формату «А-4», повинен складати 15–20 сторінок, текст повинен друкуватися 14 (чотирнадцятим) шрифтом.

3. Оформлення контрольної роботи.

1. Перша сторінка обкладинки контрольної роботи повинна бути оформлена згідно з додатком А.

2. Студент-заочник повинен зареєструвати контрольну роботу в деканаті факультету в установленій графіком строк (можливо й достроково, але в ніякому разі не пізніше, ніж за 15 днів до початку екзаменаційної сесії).

3. План роботи пишеться на другій сторінці. Його дано для кожного варіанта в «Тематиці».

4. Кожне питання плану повинно бути виділено в тексті контрольної роботи.

5. Сторінки треба нумерувати.

6. На обох сторінках листа праворуч треба залишати поля 2–3 см для зауважень.

7. Після плану або в кінці після тексту необхідно давати «Список використаних джерел».

Творча робота передбачає самостійний пошук додаткової літератури до теми: статті з наукових журналів, новітні дані з області наук та ін. Цю знайдену студентом літературу та використану в контрольній роботі слід також внести до списку використаних джерел. При цьому примірники розташовують в алфавітному порядку.

Грамотне оформлення списку використаних джерел – один із показників культури студента.

– Приклад оформлення примірника в списку використаних джерел:

Колосов В. А. Геополитика и политическая география: учебник / В. А. Колосов. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 479 с.

– Приклад оформлення примірника з періодичної літератури:

Исаев Б. А. Геополитика классическая и геополитика современная / Б. А. Исаев // Полис. – 2011. – № 2. – С. 69–85.

ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

ТЕМА 1 ПРЕДМЕТ ПОЛІТОЛОГІЇ

Вступ

1. Генезис науки про політику.
2. Етимологія терміну «політологія».
3. Об'єкт і предмет політології.

Висновок

ТЕМА 2 ПОЛІТИЧНА ДУМКА В ІСТОРІЇ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Вступ

1. Вчення про політичну владу й державу Платона та Аристотеля.
2. Проблема прав і свобод людини в епоху Відродження.
3. Вплив ідеологів гуманізму на розвиток політичної думки Нового часу.

Висновок

ТЕМА 3 РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ

Вступ

1. Особливості політичної думки періоду Київської Русі.
2. Політична думка України доби козацької державності.
3. Українська політична думка періоду національного Відродження.
4. Ідеологічні засади напрямів української політичної думки кінця XIX – початку XX ст.

Висновок

ТЕМА 4 МЕТОДИ Й ФУНКЦІЇ ПОЛІТОЛОГІЇ

Вступ

1. Основні поняття і методи політології.
2. Актуальність політології як науки і навчальної дисципліни.
3. Основні функції науки про політику.
4. Місце політології в системі суспільних наук.

Висновок

ТЕМА 5 ПОЛІТИКА ЯК СОЦІАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ

Вступ

1. Поняття політики, її генезис, види, форми.
2. Концепції політики.
3. Багатомірність політики, її зміст, структура.

Висновок

ТЕМА 6 ПОЛІТИКА, ЕКОНОМІКА, МОРАЛЬНІСТЬ

Вступ

1. Взаємозв'язок, діалектика політики та економіки.

2. Цілі і засоби в політиці.
3. Місце насильства і грошей у політиці.

Висновок

ТЕМА 7 ВЛАДА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Вступ

1. Поняття і генезис влади.
2. Взаємозв'язок політики й влади.
3. Концепції влади.
4. Ознаки й джерела влади.

Висновок

ТЕМА 8 ЛЕГІТИМНІСТЬ ВЛАДИ

Вступ

1. Поняття легітимності, легітимність влади.
2. Види легітимності, їхній взаємозв'язок.
3. Форми, види легітимації влади, її ефективність.

Висновок

ТЕМА 9 СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ УПРАВЛІННЯ (ПОЛІТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ)

Вступ

1. Взаємозв'язок політики, влади, управління.
2. Поняття політичного управління (менеджменту), його теорії.
3. Функції політичного управління.

Висновок

ТЕМА 10 ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ

Вступ

1. Поняття політичної свідомості, її структура.
2. Повсякденна політична свідомість і політична психологія.
3. Політична наука та політична ідеологія.
4. Індивідуальна, групова й масова політична свідомість.

Висновок

ТЕМА 11 ПОЛІТИЧНА ІДЕОЛОГІЯ

Вступ

1. Поняття ідеології, її взаємозв'язок із політичним інтересом.
2. Структура ідеології, її функції.
3. Характеристика основних ідеологій.

Висновок

ТЕМА 12 ЛІБЕРАЛІЗМ ЯК ІДЕОЛОГІЧНА СИСТЕМА

Вступ

1. Поняття, генезис лібералізму.

2. Вихідні ідеї, сутність лібералізму.
3. Трансформація лібералізму, неолібералізм.

Висновок

ТЕМА 13 КОНСЕРВАТИЗМ ЯК ІДЕОЛОГІЧНА СИСТЕМА

Вступ

1. Поняття, походження консерватизму.
2. Основні ідеї консерватизму.
3. Розвиток консерватизму, неоконсерватизм.

Висновок

ТЕМА 14 СОЦІАЛІСТИЧНА ІДЕОЛОГІЯ

Вступ

1. Виникнення, основні етапи розвитку соціалізму.
2. Утопічний соціалізм.
3. Марксистська та соціал-демократична версії соціалізму.

Висновок

ТЕМА 15 НАЦІОНАЛІЗМ ЯК ІДЕОЛОГІЯ

Вступ

1. Поняття націоналізму, його походження.
2. Вихідні ідеї націоналізму, його різновиди.
3. Український націоналізм: історія та сучасність.

Висновок

ТЕМА 16 ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО

Вступ

1. Поняття лідера, лідерства.
2. Типологія політичних лідерів.
3. Функції політичного лідерства.

Висновок

ТЕМА 17 ПОЛІТИЧНІ ЕЛІТИ

Вступ

1. Поняття еліти, їхні види, соціальна роль.
2. Теорії політичних еліт.
3. Функції правлячої еліти.

Висновок

ТЕМА 18 НАЦІЯ, НАЦІОНАЛЬНИЙ ЧИННИК У ПОЛІТИЦІ

Вступ

1. Поняття етносу, його різновиди.
2. Нація, етнонаціональна структура суспільства.
3. Національні конфлікти, механізм їх вирішення.

Висновок

ТЕМА 19 ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ВІДНОСИНИ

Вступ

1. Поняття політичної діяльності, її структура.
2. Політична участь, політичне функціонування.
3. Поняття політичних відносин, їхні типи, форми.
4. Політичний процес: види, призначення.

Висновок

ТЕМА 20 ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА, СОЦІАЛІЗАЦІЯ

Вступ

1. Поняття, структура, функції політичної культури.
2. Типологія політичних культур.
3. Політична соціалізація: сутність, етапи, інститути.

Висновок

ТЕМА 21 ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА

Вступ

1. Поняття політичної системи, її структура.
2. Типи політичних систем.
3. Функції політичної системи.

Висновок

ТЕМА 22 ПОЛІТИЧНИЙ РЕЖИМ

Вступ

1. Поняття політичного режиму.
2. Типологія політичних режимів.
3. Політичний режим, що сформувався в Україні: загальна характеристика.

Висновок

ТЕМА 23 ДЕРЖАВА У ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ

Вступ

1. Сутність держави, її ознаки.
2. Типи та форми держави.
3. Функції держави.

Висновок

ТЕМА 24 ПРАВОВА ДЕРЖАВА Й ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Вступ

1. Поняття правової держави, її риси, концепції.
2. Громадянське суспільство: поняття, реальність.
3. Проблеми формування правової держави й громадянського суспільства в Україні.

Висновок

ТЕМА 25 ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ У ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ

Вступ

1. Поняття політичної партії, її функції.
2. Типи політичних партій і систем.
3. Проблеми становлення багатопартійності в Україні.

Висновок

ТЕМА 26 ДЕМОКРАТІЯ ЯК ФОРМА ВЛАДИ

Вступ

1. Поняття демократії, її ознаки, концепції.
2. Пряма й представницька демократія.
3. Проблеми прав людини як ознаки демократії.

Висновок

ТЕМА 27 ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Вступ

1. Причини виникнення міжнародних конфліктів.
2. ООН: минуле та сучасне.
3. Кардинальні зміни в міжнародній політиці на початку ХХІ ст.

Висновок

ТЕМА 28 МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ Й ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

Вступ

1. Поняття міжнародних відносин, їхнє різноманіття, рівні, епохи.
2. Поняття зовнішньої політики й дипломатії як її інструмента.
3. Міжнародні відносини та зовнішня політика України.

Висновок

ТЕМА 29 ГЕОПОЛІТИКА ЯК НАУКА

Вступ

1. Поняття геополітики, її методи.
2. Категорії та закони геополітики.
3. Геополітичні епохи.
4. Функції геополітики.

Висновок

ТЕМА 30 УКРАЇНА В ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРИ

Вступ

1. Геополітична орієнтація сучасної України.
2. Глобальні проблеми сучасності.
3. Сутність, етапи, динаміка політичної модернізації в Україні.

Висновок

4 ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОГО КОНТРОЛЮ (I)

МРК 1

1. Поняття політики. Назвіть усі відомі Вам тлумачення поняття «політика».
2. Чим пояснюється багатомірність визначень політики?
3. Політика це наука або мистецтво? Відповідь аргументуйте.
4. Структура й процес політики.
5. Види, форми та функції політики.
6. Цілі та засоби політики.
7. Рівні існування політики.
8. Становлення політології як науки.
9. Політична думка античності.
10. Політичні навчання Середньовіччя й Відродження.
11. Політичні ідеї Нового часу.
12. Основні течії та школи нової західної політичної науки.
13. Основні етапи розвитку політичних ідей в Україні.
14. Об'єкт і предмет політології.
15. Методи політології
16. Парадигми політології.
17. Категорії та закономірності політології.
18. Дайте визначення поняття «політологія».
19. Назвіть і розкрийте функції політології.
20. Структура політології.
21. Місце політології в системі суспільствознавства.
22. Дайте визначення поняття «політична влада».
23. Сутність політичної влади.
24. Взаємозв'язок політики та влади.
25. Ознаки, джерела, концепції влади.
26. Що необхідно для виникнення власних відношень? Відповідь аргументуйте.
27. Назвіть і охарактеризуйте відомі Вам види влади.
28. Функції влади.
29. Влада, власність, мораль.
30. Назвіть і охарактеризуйте відомі Вам ресурси влади.
31. Легітимність політичної влади.
32. Назвіть та охарактеризуйте відомі Вам типи легітимності влади по М. Веберу.
33. Політичні ідеї Н. Макіавеллі.
34. Політичні ідеї Дж. Локка.
35. Дайте визначення поняття ефективність влади.

36. Як пов'язані ефективність та легітимність політичної влади?
37. Особливості політичної влади в Україні.
38. Взаємозв'язок влади політичної, соціальної та державної.
39. Стан і тенденції розвитку політичної влади в Україні.
40. Розходження між управлінням і керівництвом.
41. Політичне панування та політична влада. Що різного й що однакового у цих поняттях.
42. Назвіть відомі Вам способи владарювання.
43. Дайте визначення поняття «політична система».
44. Підходи до дослідження політичної системи.
45. Структура та функції політичної системи.
46. Типологія політичних систем.
47. Політична організація та політична система.
48. Види політичних інститутів.
49. Традиції, норми, звичаї, їхня роль у функціонуванні політичної системи.
50. Дайте визначення поняття «держава».
51. Признаки держави.
52. Назвіть концепції походження держави.
53. Структура та функції держави.
54. Принципи правової держави.
55. Соціальна держава. Признаки соціальної держави.
56. Поняття й характерні риси федеративної держави.
57. Поняття й характерні риси унітарної держави
58. Форми державного правління, їх особливості в сучасному світі.
59. Характерні риси монархії, її види.
60. Поняття й характерні риси парламентської республіки.
61. Поняття й характерні риси президентської республіки.
62. Змішана (полупрезидентська) республіка: поняття, характерні риси.
63. Поняття й ознаки політичної еліти.
64. Класична теорія еліт (Г. Моска, В. Парето, Р. Міхельс).
65. Сучасні теорії еліт: загальна характеристика.
66. Способи рекрутування політичної еліти.
67. Поняття й функції політичного лідерства.
68. Поняття й структура політичної партії.
69. Типологія політичних партій.
70. Типологія партійних систем.
71. Поняття, види та функції виборів.
72. Основні види виборчих систем.
73. Поняття й основні форми лобізму.
74. Поняття груп інтересів, їх зв'язок із політичними партіями й органами державної влади.
75. Суспільно-політичні організації, об'єднання та рухи.

МРК 2

1. Поняття етнонаціональної структури суспільства.
 2. Сучасні теорії нації.
 3. Нація й держава.
 4. Проблеми національного відродження в Україні.
 5. Шляхи вирішення етнонаціонального конфлікту.
 6. Поняття й роль національного питання в політиці.
 7. Критерії політичних режимів.
 8. Типи політичних режимів.
 9. Поняття й характерні риси демократичного політичного режиму.
 10. Поняття й характерні риси авторитарного політичного режиму.
 11. Поняття й характерні риси тоталітарного політичного режиму.
 12. Політичний режим перехідного суспільства.
 13. Фактор політичного режиму в функціонуванні політичної системи.
 14. Поняття й структура політичної свідомості.
 15. Рівні політичної свідомості та їх зміст.
 16. Поняття й структура політичної культури.
 17. Роль традицій у формуванні політичної культури.
 18. Типи політичної культури Г. Алмонда та С. Верби.
 19. Особливості української політичної культури.
 20. Поняття, типи та функції політичної соціалізації.
 21. Абсентеїзм: зміст і причини виникнення.
 22. Поняття, види та функції ЗМІ.
 23. ЗМІ як «четверта влада»
 24. Поняття та способи політичного маніпулювання.
 25. Тенденції розвитку ЗМІ в сучасній Україні.
 26. Поняття та функції політичної ідеології.
 27. Лібералізм як основа західного суспільства.
 28. Фундаментальні ідеї консерватизму.
 29. Утопічний соціалізм (Т. Мор; Т. Кампанелла; Сен-Симон; Р. Оуен;
- Ш. Фур'є).
30. Марксизм як ідейна основа комунізму.
 31. Італійський фашизм та німецький націонал-соціалізм.
 32. Основні принципи соціал-демократії.
 33. Ліберальна демократія.
 34. Роль ідеології в сучасній українській державі.
 35. Поняття, структура та форми протікання політичних процесів.
 36. Поняття політичної модернізації та її етапи.
 37. Вестернізація та демократизація як різновиди політичної модернізації.
 38. Шляхи модернізації українського суспільства й політичної системи.

39. Модернізація й політичний розвиток.
40. Суперечливість й єдність сучасного світу.
41. Глобальні проблеми та їх вплив на міжнародні відношення.
42. Суб'єкти міжнародних відносин.
43. Суспільні й політичні рухи у світовій політиці.
44. Глобальний, регіональний рівні міжнародних відносин.
45. Зовнішня політика держави.
46. Засоби зовнішньої політики.
47. Зовнішня політика України на сучасному етапі.
48. Основні тенденції розвитку зовнішньої політики й міжнародних відношень сучасності.
49. Поняття, основні типи та види політичного конфлікту.
50. Джерела й типи міжнародних конфліктів.
51. Форми розв'язання політичних конфліктів.
52. Поняття політичної кризи.
53. Поняття та основні характеристики політичного прогнозу.
54. Об'єкти та предмети політичного прогнозування.
55. Западні політологи та футурологи про майбутнє людства.
56. Концепції майбутнього Д. Белла.
57. З. Бжезинський про майбутнє людства.
58. Роль національного фактора в становленні державності України (позитивний аспект).
59. Роль національного фактора в становленні державності України (негативний аспект).
60. Проголошення суверенітету України. Конституція України.
61. Інститут президентства та його місце в структурі державної влади.
62. Світова політика: поняття, зміст, цілі.
63. Міжнародні організації в системі міжнародних відносин.
64. Біполярна система та «холодна війна».
65. Основні тенденції та форми розвитку сучасних міжнародних відносин.
66. Україна та ЄС. Україна та НАТО. Україна та СНД.
67. Проблеми нового світового порядку.
68. Поняття й основні категорії геополітики. Світовий геополітичний простір.
69. Україна у новому геополітичному просторі.
70. Політична глобалістика: поняття, предмет і категорії.
71. Поняття й причини політичної глобалізації.
72. Основні характеристики політичної глобалізації.
73. Культурний аспект глобалізації.
74. Суверенітет держави в умовах глобалізації.
75. Сутність та основні особливості неопатримоніалізму.

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОГО КОНТРОЛЮ (II)

МРК 1

1. Поняття політики. Назвіть усі відомі Вам тлумачення поняття «політика».
2. Цілі й засоби політики.
3. Становлення політології як науки.
4. Політична думка античності.
5. Політичні навчання Середньовіччя й Відродження.
6. Політичні ідеї Нового часу.
7. Основні течії й школи нової західної політичної науки.
8. Основні етапи розвитку політичних ідей в Україні.
9. Об'єкт і предмет політології.
10. Дайте визначення поняття «політологія».
11. Назвіть і розкрийте функції політології.
12. Структура політології.
13. Місце політології в системі суспільствознавства.
14. Дайте визначення поняття «політична влада».
15. Сутність політичної влади.
16. Ознаки, джерела, концепції влади.
17. Назвіть й охарактеризуйте відомі Вам види влади.
18. Функції влади.
19. Назвіть й охарактеризуйте відомі Вам ресурси влади.
20. Легітимність політичної влади.
21. Назвіть та охарактеризуйте відомі Вам типи легітимності влади по М. Веберу.
22. Політичні ідеї Н. Макіавеллі.
23. Політичні ідеї Дж. Локка.
24. Як пов'язані ефективність та легітимність політичної влади?
25. Політичне панування та політична влада. Що різного й що однакового у цих поняттях.
26. Дайте визначення поняття «політична система».
27. Підходи до дослідження політичної системи.
28. Структура та функції політичної системи.
29. Типологія політичних систем.
30. Традиції, норми, звичаї, їхня роль у функціонуванні політичної системи.
31. Дайте визначення поняття «держава».
32. Признаки держави.
33. Принципи правової держави.
34. Соціальна держава. Признаки соціальної держави.

35. Поняття й характерні риси федеративної держави.
36. Поняття й характерні риси унітарної держави
37. Форми державного правління, їх особливості в сучасному світі.
38. Поняття й ознаки політичної еліти.
39. Класична теорія еліт (Г. Моска, В. Парето, Р. Міхельс).
40. Сучасні теорії еліт: загальна характеристика.
41. Способи рекрутування політичної еліти.
42. Поняття й функції політичного лідерства.
43. Поняття й структура політичної партії.
44. Типологія партійних систем.
45. Поняття й основні форми лобізму.

МРК 2

1. Нація та держава.
2. Проблеми національного Відродження в Україні.
3. Поняття й роль національного питання в політиці.
4. Поняття й характерні риси демократичного політичного режиму.
5. Поняття й характерні риси авторитарного політичного режиму.
6. Поняття й характерні риси тоталітарного політичного режиму.
7. Політичний режим перехідного суспільства.
8. Фактор політичного режиму в функціонуванні політичної системи.
9. Поняття та структура політичної свідомості.
10. Поняття та структура політичної культури.
11. Роль традицій у формуванні політичної культури.
12. Типи політичної культури Г. Алмонда та С. Верби.
13. Особливості української політичної культури.
14. Поняття, типи та функції політичної соціалізації.
15. Абсентеїзм: зміст і причини виникнення.
16. ЗМІ як «четверта влада»
17. Поняття та способи політичного маніпулювання.
18. Поняття та функції політичної ідеології.
19. Лібералізм як основа західного суспільства.
20. Фундаментальні ідеї консерватизму.
21. Марксизм як ідейна основа комунізму.
22. Італійський фашизм та німецький націонал-соціалізм.
23. Основні принципи соціал-демократії.
24. Роль ідеології в сучасній українській державі.
25. Поняття політичної модернізації та її етапи.
26. Шляхи модернізації українського суспільства й політичної системи.
27. Суперечливість й єдність сучасного світу.
28. Глобальні проблеми та їх вплив на міжнародні відношення.
29. Зовнішня політика держави.

30. Засоби зовнішньої політики.
31. Зовнішня політика України на сучасному етапі.
32. Поняття, основні типи і види політичного конфлікту.
33. Форми розв'язання політичних конфліктів.
34. Поняття політичної кризи.
35. Западні політологи та футурологи про майбутнє людства.
36. Проголошення суверенітету України. Конституція України.
37. Інститут президентства та його місце в структурі державної влади.
38. Міжнародні організації в системі міжнародних відносин.
39. Біполярна система та «холодна війна».
40. Україна та ЄС. Україна та НАТО. Україна та СНД.
41. Україна у новому геополітичному просторі.
42. Поняття й причини політичної глобалізації.
43. Основні характеристики політичної глобалізації.
44. Культурний аспект глобалізації.
45. Суверенітет держави в умовах глобалізації.

5 ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛКІВ (для студентів усіх форм навчання)

1. Поняття політики. Назвіть усі відомі Вам тлумачення поняття «політика».
2. Становлення політології як науки.
3. Політична думка Стародавнього світу (Індія, Китай, Єгипет, Вавилон, Ассирія).
4. Політична думка античності.
5. Соціально-політичні погляди Платона й Аристотеля.
6. Політичні вчення Стародавнього Риму (М. Т. Цицерон, Т. Лукрецій Кар).
7. Політичні навчання Середньовіччя.
8. Політична думка доби Відродження.
9. Політичні ідеї Нового часу.
10. М. Вебер про владу, управління, політику.
11. Основні етапи розвитку політичних ідей в Україні.
12. Об'єкт і предмет політології.
13. Дайте визначення поняття «політологія».
14. Дайте визначення поняття «політична влада».
15. Легітимність політичної влади.
16. Назвіть та охарактеризуйте відомі Вам типи легітимності влади по М. Веберу.
17. Політичні ідеї Н. Макіавеллі.
18. Як пов'язані ефективність та легітимність політичної влади?
19. Дайте визначення поняття «політична система».
20. Типологія політичних систем.
21. Структура та функції держави.
22. Соціальна держава. Признаки соціальної держави.
23. Поняття й характерні риси федеративної держави.
24. Поняття й характерні риси унітарної держави.
25. Характерні риси монархії, її види.
26. Поняття та ознаки політичної еліти.
27. Класична теорія еліт (Г. Моска, В. Парето, Р. Міхельс).
28. Сучасні теорії еліт: загальна характеристика.
29. Типологія партійних систем.
30. Поняття й основні форми лобізму.
31. Поняття груп інтересів, їх зв'язок із політичними партіями та органами державної влади.
32. Нація та держава.
33. Проблеми національного Відродження в Україні.
34. Поняття та характерні риси демократичного політичного режиму.
35. Поняття та характерні риси авторитарного політичного режиму.

36. Поняття та характерні риси тоталітарного політичного режиму.
37. Політичний режим перехідного суспільства.
38. Поняття й структура політичної свідомості.
39. Типи політичної культури Г. Алмонда та С. Верби.
40. Поняття, типи та функції політичної соціалізації.
41. Абсентеїзм: зміст і причини виникнення.
42. ЗМІ як «четверта влада»
43. Поняття та функції політичної ідеології.
44. Лібералізм як основа західного суспільства.
45. Фундаментальні ідеї консерватизму.
46. Утопічний соціалізм (Т. Мор; Т. Кампанелла; Сен-Симон; Р. Оуен;

Ш. Фур'є).

47. Марксизм як ідейна основа комунізму.
48. Італійський фашизм та німецький націонал-соціалізм.
49. Основні принципи соціал-демократії.
50. Поняття політичної модернізації та її етапи.
51. Вестернізація та демократизація як різновиди політичної модернізації.
52. Суперечливість і єдність сучасного світу.
53. Глобальні проблеми та їх вплив на міжнародні відношення.
54. Зовнішня політика держави.
55. Зовнішня політика України на сучасному етапі.
56. Поняття, основні типи й види політичного конфлікту.
57. Міжнародні організації в системі міжнародних відносин.
58. Біполярна система та «холодна війна».
59. Україна та ЄС. Україна та НАТО. Україна та СНД.
60. Проблеми нового світового порядку.

6 СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бжезинский З. Великая шахматная доска: господство Америки и его геополитические императивы. – М.: Междунар. отношения, 1998. – 302 с.
2. Борцов Ю. С. Политология в вопросах и ответах: учебное пособие для вузов / Ю. С. Борцов. – Ростов н/Д: Феникс, 1998. – 448 с.
3. Буряк П. Ю. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: навч. посібник / П. Ю. Буряк, О. Г. Гупало. – К.: Хай-Тек Прес, 2007. – 336 с.
4. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире. – СПб.: Университетская книга, 2001. – 416 с.
5. Геополитика (популярная энциклопедия) / под ред. В. Манилова. – М., ТЕРРА – Книжный клуб, 2002. – 624 с.
6. Дугин А. Основы геополитики. – М., Арктогея, 1997. – 301с.
7. Желтов В. В. Теория власти: учеб. пособие / В. В. Желтов. – 2-е изд., перераб. – М.: Флинта; МПСИ, 2008. – 584 с.
8. Политология в вопросах и ответах для экзаменов и зачётов: учебное пособие / под ред. А. А. Радугина. – М.: Центр, 2001. – 272 с.
9. Политология: практикум по курсу: учеб. пособие для вузов. – М. А. Василик. – М.: Гардарики, 2000. – 384 с.
10. Политология: учебное пособие / под ред. С. А. Матвеева. – 7-е изд. – Х.: «Одиссей», 2008. – 304 с.
11. Політологія: підручник / В. Г. Антоненко, В. Д. Бабкін, О. В. Бабкіна та ін. – 3-тє вид., перероб, доп. – К.: Академія, 2008. – 567 с.
12. Політологія: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / М. І. Панов. – 2-ге вид. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – 520 с.
13. Політологія у запитаннях і відповідях: навч. посіб. / К. М. Левківський. – К.: Вища школа, 2003. – 263 с.
14. Рудич Ф. М. Політологія: підручник / Ф. М. Рудич. – 2-е вид., стереотип. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.

ДОДАТОК А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ ІНСТИТУТ

Кафедра «Суспільні науки»

Контрольна робота
з дисципліни «Політологія»
на тему «_____»

Виконав(ла) _____
студент(ка) _____ курсу
групи _____
зал. кн. № _____

Перевірив(ла)

Прізвище, ім'я, по батькові

Горлівка 2014

ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Волвенко Наталія Миколаївна

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
З ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТОЛОГІЯ»
(ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМІВ ПІДГОТОВКИ
6.070106 «АВТОМОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТ», 6.030601
«МЕНЕДЖМЕНТ», 6.030502 «ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА»,
6.070101 «ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ
(ЗА ВИДАМИ ТРАНСПОРТУ)»)**

Підписано до випуску 31.01.2014 р. Гарнітура Times New.
Умов. друк. арк.3,56. Зам. № 32.

Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Автомобільно-дорожній інститут
84646, м. Горлівка, вул. Кірова, 51
E-mail: druknf@rambler.ru

Редакційно-видавничий відділ

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 2982 від 21.09.2007 р.

